GORENJSKE

LETO VI. / ŠT. 10 KRANJ DNE 7. MARCA 1953 CENA 8.— DIN

Vodovod - najnujnejša naloga Jesenic

Kako rešiti stanovanjsko vprašanje

Pretekli petek je bila na Jesenicah peta redna seja ljudskega odbora mestne občine. Odborniki so sprejeli mestni proračun, potrdili zaključni račun, sprejeli program komunalne dejavnosti za letos in določili vrstni red zborov volivcev, ki bodo v vseh volilnih enotah Jesenic v dneh od 10. do 16. marca.

Lani so na področju Jesenic investirali v razna komunalna dela nad 40,360.000 din, katere so prispevali razni delovni kolektivi. Letos pa imajo Jesenice na razpolago 108,700.000 din dopolnilnih sredstev, ki jih bodo prav tako ustvarili delovni kolektivi. To ni velika vsota z ozirom na velike potrebe mesta. Za gradnjo stanovanj teh sredstev ne bomo trošili, ker bo Železarna Jesenice investirala nad 500 milijonov, NB 25 milijonov, nekaj Gradis Jesenice itd. Odločili so se, da končno uredijo vodovod. Jesenice razpolagajo danes s 15 litri pitne vode na sekundo, kar je za tak industrijski kraj vsekakor premalo. Svet za gospodarstvo je proučil ta problem in našel tudi primerno

Pogled na jeseniško bolnico

rešitev, ki bo že letos uresničena. Nasproti železarne (Podmežaklja) bodo poiskali talno vodo. Tu je močan izvir. Rezervoar nameravajo zgraditi malo višje v Mežaklji. S tem bodo povečali zmogljivost jeseniških vodovodov na 30 litrov vode v sekundi, kar bi za nekaj časa zadostoščalo. Obenem bodo dokončali tudi vodovod na Javorniku, ter začeli z gradnjo vodovoda na Bl. Dobravi, Hrušici, Kočni in Podkočni.

1,900.000 din bodo investirali za novo pokopališče na Blej. Dobravi in na Koroški Beli, kjer ni več prostora za pokopavanje mrličev. S tem bodo dobile tudi Jesenice novo pokopališče. (Koroška Bela).

Večje vsote pa bodo porabili za popravilo in vzdrževanje cest. V tem programu bo končno zajeto tudi asfaltiranje ceste od gasilskega doma do nove bolnice. Več popravil bo izvršenih na cestah od Sv. Križa, Jesenic, Javorника, do Blej. Dobrave. Za ta dela predvidevajo 30 milijonov din. V zvezi s kanalizacijo pa so določili 3 milijone za ureditev štirih hudournikov.

Ena pomembnih gradenj, s katero namerava ljudski odbor začeti že letos, je zimsko kopališče, združeno s pralnico, likalnico in šivalnico. Letos nameravajo dograditi temelje. Večje vsote bodo prispevali za mladinski dom pri Sv. Križu, za mestno gledališče, rešilno postajo itd. Za elektrifikacijo in javno razsvetljavo so namenili 5,700.000 din.

Diskusija o teh vprašanjih je bila zelo živahna. Odborniki so naštevali vrste problemov, ki jih je treba nujno rešiti. Toda pred seboj so imeli višino sredstev, preko katere niso mogli. Najbolj živahna pa je bila diskusija okoli stanovanjskih vprašanj, saj je na Jesenicah skoraj tisoč družin brez stanovanj. Kar se bo letos gradilo, bo komaj nadoknadilo tisto, kar bo treba podreti zaradi kapitalne izgradnje jeseniške železarne in drugih objektov.

Na Jesenicah in bližnji okolici stanuje 13.191 ljudi, stanovanjskih zgradb pa je 1.172 s 3215 stanovanji. Normalni letni prirastek je na Jesenicah 556 oseb, dočim je bilo zgrajenih v zadnjih letih le 378 stanovanj. Železarna namerava dograditi 10 večjih blokov s skupno 150 do 200 stanovanj. Praktično to ne bo pomenilo nič, kajti v istem času jih bo treba podreti blizu 200.

Kaj storiti? Odločiti bi se bilo treba za gradnjo dvostanovanjskih hiš. Iz dosedanjih izkušenj je razvidno, da stane ena dvostanovanjska hiša okoli 1,200.000 din. Gradnja večjih blokov, kakor jih gradi n. pr. Železarna, pa je znatno dražja in stane eno tako stanovanje blizu 3,000.000 din. Iz tega sledi, da bi bilo že z gospodarskega stališča nujno preiti na gradnjo individualnih hiš. Na področju Jesenic je itak predvidena gradnja večjega števila takih hiš, predvsem izza železnice, na Blej. Dobravi in drugod. Odborniki so bili mnenja, da bi iz teh 500 milijonov lahko tako zgradili najmanj 800 stanovanj. Da se to splača, pokaže tudi drug račun. Železarna Jesenice je v zadnjih letih prejela v obliki najemnine za svoje stavbe 20 milijonov, za popravilo teh stavb pa je v istem času izplačala 100 milijonov. To vprašanje ne bi bilo težko rešiti. Potrebno bi bilo urediti le določene formalnosti in dobiti pristanek višjih organov oblasti, da podjetje, v tem primeru železarna, da teh 500 milijonov individualnim graditeljem v obliki posojila brez ali z nizkimi obresti. tako bi bila stanovanjska stiska lahko rešena v dveh letih.

S III. SEJE OLO KRANJ

Dobiček ali vzgoja naraščaja?

Nekaj najvažnejših sklepov OLO - Protest proti nezakonitemu odloku državnega sekretarja za gospodarstvo

27. februarja so odborniki na skupni seji obeh zborov najprej poslušali poročilo o delu Okrajnega sodišča, ki ga je prebral predsednik sodišča tov. Vertovšek. Poročilo je kaj skopo pojasnjevalo kazensko politiko sodišča, tako da je bilo prvo vprašanje, ki je sledilo poročilu, zakaj tolikšno število pogojnih kazni. Največ pozornosti pa je vzbudil mladinski kriminal (v pol leta 20 obtožencev), v katerem prevladujejo pretepi in poizkusi pobega preko meje. Sodnik je poročal, da so vsi obtoženci slabo vzgojeni, nagnjeni k popivanju in ne pripadajo nobeni organizaciji. Odborniki so v razpravi ostro obsodili številne prirediteljе različnih veselic (nad 300 v letu 1952), ki jim je prav malo mar, da se toči pijačo mladoletnikom. Zahtevali so, naj se kaznuje vsakogar, ki bi točil pijačo otrokom. Kajti ugotovljeno je, da je največ kaznivih prestopkov storjenih v vinjenem stanju, pa tudi sicer je popivanje le uvod v moralno propadanje in dalje v kriminal.

Prav tako so odborniki obsodili tudi založbe, ki izdajajo pustolovska čtiva in kino podjetja, ki dovoljujejo otrokom obisk nepoučnih filmov iz gole želje za dobičkom. Prav to so vzroki vsem poizkusom pobega v tujino; želja, priti med kovboje na Divji zapad, detektive, v džunglo itd. Takih knjig in filmov otroci ne razumejo, ker jim jih nihče ne tolmači, zato je edini učinek — zmedena predstava o tujini. Prav vsi: šola, dom, društva, organizacije itd. — bi morali skrbeti, da otrokom pomagajo ločiti resnično od neresničnega, dobro od slabega; brezvestne lovce za dobičkom pa bi bilo treba kaznovati.

Zaključek diskusije je bil, da se ustanovi posebna komisija odbornikov, ki naj bi proučila možnosti za preprečenje takih in podobnih družbenih zločinov ter predlagala določene ukrepe. Komisija bo obenem zbrala priporočila za delo sodišča.

Odbor je v nadaljevanju sprejel nekaj sprememb in dopolnil k odloku o tuberkulinizaciji, ker je bil prvoten tekst delno v nasprotju z že prej obstoječimi predpisi višjih organov oblasti. Spremenjen je čl. 3, ki določa trodnevni rok za pritožbo proti ukrepom veterinarja. Namesto tega velja čl. 175 Zakona o okrajnih ljudskih odborih. Razveljavljen je čl. 7, ki določa, da se mleko okužene živali plača le v višini 70 odstotkov tržne cene. Kazen za kršilce je povečana nad 10.000 dinarjev. Dalje odlok določa, da je treba obvezno oddati bolno živino v zakol klavnicam v Kranju, Tržiču, Škofji Loki in Naklem, kjer imajo strokovno nadzorstvo veterinarji.

Odbor je nato razpravljal o predlogu, da se prepove obratovanje žag samic-venecijank. Predlog je bil sprožen v želji, da se prepreči nadaljnje zapravljanje lesa, katerega zaloge so že itak izčrpane. Po daljši razpravi je odbor sklenil, da se ne izda takšna prepoved, ker bi bila neumestna. Povzročila bi zmedo v preskrbi kmečkih gospodarstev z lesom, nekaterim vasem pa odvzela edini zaslužek. Sklenjeno je, da se ostane pri omejitvi sečnje s sečnimi dovoljenji.

Kot zadnji važnejši sklep naj omenimo pismo, ki ga je poslal OLO predsedniku republike tov. Titu. V njem odbor ugotavlja, da je Navodilo o obračunavanju in delitvi dohodka gospodarskih podjetij po evidenci banke povsem nezakonito. S tem navodilom so odvzeta okraju in podjetjem skoraj vsa dopolnilna sredstva, ki jim po zakonu pripadajo iz presežkov akumulacije nad republiško zadolžitvijo. Kranjski okraj je s tem navodilom občutno prizadet. Od 245 milijonov, kolikor znaša presežek akumulacije, ostane v okraju po obračunu banke le 24 milijonov, kar postavlja na glavo celotni družbeni plan okraja. OLO izraža v pismu upanje, da bo to vprašanje rešeno v smislu zakonskih določb, ki izrecno določajo, da ostane ves presežek okrajem in podjetjem. OLO pričakuje, da bo izvršni svet razveljavil to navodilo, ki ga je izdal svetu podrejeni državni uradnik.

Jeseniški železničarji za samoupravo

Na občnem zboru železničarjev na Jesenicah so jeseniški železničarji zahtevali, da se končno uredi stanje na železnici in pride na samostojno upravljanje postaj po delovnih kolektivih. Prepričani so, da se bo s tem dvignil delovni elan in zboljšal plačilni sistem. V tem smislu so z zbora odposlali tudi resolucijo Centralnemu komiteju ZKJ, državnemu sekretariatu za gospodarstvo in Centralni zvezi sindikatov Jugoslavije.

Pomenili so se tudi o kulturnem in telesnovzgojnem delu ter o svojem prazniku »Dnevu železničarjev«. Tudi na III. kongres železničarjev se pripravljajo. Sklenili so, da počastijo ta dan z uspehi, ki jih bodo dosegli na strokovnem in kulturno-prosvetnem področju.

„Tiskanina" za poplavljence

Delavski svet tovarne tiskanega blaga »Tiskanina« v Kranju je na svoji zadnji seji v torek popoldne razpravljal o razpisu volitev v nov delavski svet. Volitve bodo izvedli 28. marca. Za izbiro kandidatov bo sindikalna organizacija razpisala anketo o dosedanjem delu delavskega sveta in predlogih za bodoče člane DS. Razen tega so na seji razpravljali tudi o novem tarifnem pravilniku podjetja, ki predvideva nekatere spremembe v nagrajevanju za nočno delo. Nadalje je iz osnutka razvidno, da se bodo povprečne plače delavcev nekoliko dvignile, predvsem pri nižjih plačilnih razredih. To povečanje sloni na povečanju proizvodnosti dela, saj bo kolektiv s skoro 120 delavci manj ustvaril isti plan kot lani. Na seji so določili tudi 500.000 dinarjev za pomoč poplavljencem na Nizozemskem.

B. Pengov: Zmaga — Del spomenika talcem v Št. Vidu nad Ljubljano

OB DNEVU BORBENIH ŽENA

Manjvredni položaj delovne žene v kapitalistični družbi je povzročil v svetu tako imenovano žensko gibanje, v katerega so se vključile napredne žene vsega sveta in začele borbo za enakopravnost. Na svoji drugi internacionalni konferenci so si te žene izbrale 8. marec za mednarodni praznik progresivnih žena. Več ko 40 let je minilo od tedaj in zgodovinarji so zabeležili že marsikateri uspeh žena pri uveljavljanju v družbi.

Razumljivo, da slovenska žena ni stala ob strani tega gibanja. Zlasti v industrijskih središčih je imela dovolj priložnosti za vključitev v različne organizacije in društva, ki so jo napredno usmerjala in ji budila samozavest.

V Kranju so bile vprav žene tiste, ki so se prve upale postaviti po robu svojemu delodajalcu — lastniku tovarne IKA. Vseh 60 žena, ki so tu delale, je začelo poleti 1935. leta stavkati, ko jim je lastnik tovarne ponovno znižal plače. Cele tri tedne so vsako jutro posedale ob vhodu v tovarno in čakale, kdaj bo tovarnar pristal na njihove zahteve. In — zmagale so.

Leto dni kasneje, ko so med največjo stavko v Kranju obstali stroji v vseh tekstilnih tovarnah, so bile žene najbolj revolucionarne. V sedanji Tiskanini jih je bilo kar 7 v stavkovnem odboru. Zmetale so lastnike oziroma direktorje podjetij na cesto, ustavljale delo v obratih in po tovarnah kuhale za stavkujoče. Njihova revolucionarnost je šla tako daleč, da so se izpostavljale celo smrti: ko so hoteli iz bivše »Jugobrune« odpeljati po slepem tiru vagon blaga, je 35 žena leglo na tračnice in tako namero preprečilo. Šest tednov so vzdržale te žene v stavki, dokler ni prišel iz Ljubljane vlak policajev, oboroženih do zob, ki so s solzivci in nečloveško grobostjo stavko zatrli. — Nič manj revolucionarne niso bile delavke v jeseniški železarni.

Politična zrelost naše žene in pripravljenost na največje žrtve v boju za svoje pravice in pravico vsega delovnega ljudstva se je iz leta v leto večala in se najbolj izkazala v času narodnoosvobodilne borbe, ko je postala žena pravcata herojinja v borbi z okupatorjem in njegovimi hlapci, bodisi z orožjem v roki ali kot aktivistka OF, ko je kakor termit neopazno izpodkopavala sovražniku tla.

Tako si je torej naša žena priborila enakopravnost. Zagotovila si je aktivno volilno pravico, ki so jo imele žene v drugih državah že prej, zagotovila pa si je tudi pasivno volilno pravico in vse možnosti za uveljavljanje v ekonomskem, političnem in družbenem življenju nasploh. Poglejmo sedaj njeno sodelovanje pri graditvi socialistične družbe, pri ustvarjanju materialnih dobrin.

S sodelovanjem v družbeni proizvodnji si je žena zagotovila ekonomsko neodvisnost, ki je najvažnejša za resnično enakopravnost. Vendar pa je njena vloga zlasti zadnje čase manjša v dobršni meri zaradi malomeščanske miselnosti in reakcionarnih pogledov nekaterih na družbeno vlogo žene ter zaradi premajhne aktivnosti samih žena. Pri upravljanju podjetij žene skoraj nimajo besede. Samo nekaj primerov: v kranjski tovarni »Tiskanina«, kjer je od 1670 delavcev 1000 žena, ni niti ene žene v upravnem odboru, v delavskem svetu pa je od 63 članov le 18 žena. V »Iskri«, ki zaposluje 2090 ljudi, je 915 žena. V njenem 111-članskem delavskem svetu so samo tri žene, v upravnem odboru pa nobene. Podobno je v Bombažni predilnici in tkalnici Tržič — zaposlenih je 1250 ljudi, od tega 1000 žena, v delavskem svetu pa je manj kot polovica žena, medtem ko so v upravnem odboru samo tri.

Žena tudi ni v zborih proizvajalcev. V okrajnem zboru proizvajalcev kranjskega okraja so med 38 člani samo štiri žene.

Prav nič bolj razveseljivo ni stanje v naših ljudskih odborih. V mnogih primerih so bile pri odpuščanju odvečnega delavstva prav žene prve na vrsti. To je jasen dokaz, da prenekateri še vedno smatrajo žensko delo za manjvredno.

Vse to je odraz premajhne politične delavnosti med ženami in nejasnega pojmovanja družbene vloge žene. Zapostavljanje in hkrati zaostreno nasprotje med sodelovanjem v družbeni proizvodnji in njenim položajem v družini, sta ženo do tolikšne mere pasivizirala, da se udejstvuje le še pri drobnih — sicer ne nepomembnih — priložnostnih akcijah, ob katerih še vedno dokazuje svojo prizadevnost, vztrajnost in požrtvovalnost, vendar ob njih ne raste.

In prav o tem naj bi za 8. marec razmišljale i naše žene i tisti, ki jim še delajo krivico!

Kratka komentarja

Ankarski trojni sporazum - primer poštenega in miroljubnega sodelovanja

V soboto je bil v Ankari podpisan balkanski trojni sporazum. Podpisani sporazum je v skladu z načeli Združenih narodov, v katerih Ustanovni listini je v posebnem členu zapisano, da je dopustna in tudi koristna sklenitev regionalnih sporazumov, ki vežejo posamezne države v trdnejšo vzajemno skupnost za obrambo miru. V današnjem svetovnem položaju, ko v Varnostnem svetu Organizacije združenih narodov Sovjetska zveza zlorablja načelo soglasnosti velesil (pravico do veta) v vsakem primeru, ko tak njegov sklep škoduje njenim koristim, je ta oblika morda celo najzanesljivejša oblika kolektivne varnosti. Hkrati pa nujna, — zlasti na Balkanu.

»Balkan je območje, kjer se najmočneje čuti napadalna politika Sovjetske zveze. Ta pritisk dokazuje, da je Balkan ena od glavnih smeri ruske ekspanzije. Balkanske države so spre-videle to nevarnost, zato združujejo svoje moči, da bi se zoperstavile preteči nevarnosti«, kot pravi državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler. Te moči, posebno kadar si jih predstavljamo združene v enotno obrambno akcijo, pomenijo pomembno oviro za uresničenje napadalnih ciljev. Prav v tem oziru je ankarski sporazum zgodovinsko važen mednarodni akt, ker določa, da bodo države-podpisnice nadaljevale skupne napore za ohranitev miru in varnosti na svojem območju in da bodo nadaljevale skupno proučevanje vprašanj svoje varnosti, pri čemer je treba razumeti tudi skupne obrambne ukrepe, po katerih bi se utegnila pokazati potreba v primeru neizzvanega napada. Sporazum je torej v veliki meri že utrditev dejanskega stanja, saj generalni štabi vseh treh držav že mesece tesno sodelujejo.

To sodelovanje, potrjeno s sporazumom, ne pomeni samo dokaza, da mali narodi niso osvobojeni odgovornosti za ohranitev miru, ne pomeni samo opozorila velesilam, da niso one edine, ki skrbijo za njihovo varnost in mir, — sporazum je hkrati tudi jasen dokaz, da Rusiji ne grozi nevarnost z Zahoda.

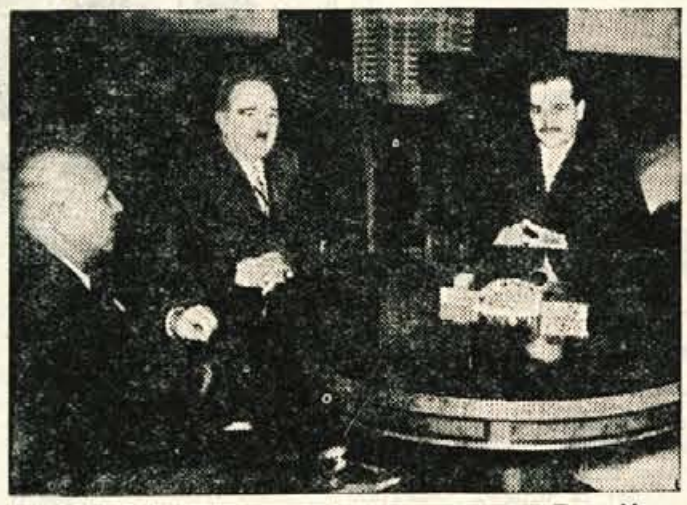

Turška diplomata Köprülü in Aksel pri Koči Popoviću

Perzija v ospredju - *ŠAH V ŠAHU*

Čeprav je že lansko poletje nastopila vladna kriza zaradi spora med perzijskim šahom in predsednikom vlade dr. Mosadekom, in četudi je slednji v zadnjem mesecu večkrat ponovil svoje napade na dvor, so zadnji teheranski dogodki kljub svojemu videzu vendarle odraz drugega spora — nasprotja med iransko vlado in muslimanskim verskim gibanjem, med Mosadekom in predsednikom medžlisa Kašanijem. O tem nam priča tudi okoliščina, da se po šahovem zatrdilu, da »iz zdravstvenih razlogov« ne bo zapustil Perzije, niso nadaljevali samo politični nemiri v glavnem mestu, ampak da se je celo zaostrilo prerekanje v parlamentu. Prav razprave v medžlisu so pokazale, da je Kašani šahove želje po potovanju v arabske svete kraje in Evropo izrabil za demonstracije proti vladi, ki naj bi strmoglavila dr. Mosadeka. Ta pa je obdržal situacijo v rokah, z izgovorom, da pripravljajo zaroto, aretiral 15 najnevarnejših nasprotnikov, opozicijo v parlamentu pa ukrotil in izsilil važne spremembe v vojaškem komandnem kadru z grožnjo, da bo zahteval vsenarodni referendum. V šahu ni obdržal samo šaha, ampak tudi Kašanija, — vsaj za zdaj. Dasiravno je narasla Kašanijeva moč, menimo, da je le prenagljeno slabo prikrito veselje angleškega tiska, ki napoveduje skorajšen padec sedanje vlade v Perziji.

Mosadek

Težko bi bilo odkriti vse sile, ki se skrivajo za vsem tem. (»Hindustan Times« je v sredo trdil, da stojijo za Kašanijem ameriški petrolejski interesi.) Vsekakor pa pojačeno delovanje kominformovske stranke Tudeh opozarja, da v hudih izgredih v kalnem ribari nevarna severna soseda. Inozemski časopisi svarijo perzijsko vlado, naj zato popusti v petrolejskem sporu z veliko Britanijo, kar pa prav tako velja tudi za slednjo.

Res je, da so Mosadeku precej škodovale govorice o šahovem potovanju in morebitni abdikaciji, vendar pa se njegova odpoved potovanju utegne spremeniti v resnično odpoved prestolu. Republikanske težnje so navzlic vsem spletkam čedalje močnejše.

ŽELEZNICA V ZAČARANEM KROGU

Tudi pri železnici so sindikalne organizacije in delavski sveti, ki bi jih bilo treba bolj upoštevati kot do sedaj

V časopisih čitamo različne kritike na račun naše železnice, odgovorov na te članke pa ni. To me prepričuje, da so ti članki umestni in točni. Rad bi dodal še nekaj misli k člankoma v Gospodarskem vestniku (»Čas se je ustavil na železnici«) in Slovenskem poročevalcu (»Višja kvalifikacija, večja odgovornost, manjša plača«), ki bodo vsekakor zanimale našo javnost.

Vse od osvoboditve pa do danes so se iz leta v leto vršile pri železnici različne reorganizacije, katerih končni rezultat je — povrnitev na izhodiščno točko. Naša direkcija je kar petkrat menjala svoj naslov. Osnovne edinice so bile reorganizirane v samostojna gospodarstva brez samostojnosti. Sekcije za vzdrževanje proge so bile ukinjene. Namesto pet direkcij v državi smo dobili kar 15 novih. Reorganizacije so se še naprej vrstile — vse v začaranem krogu! —, dokler postaje niso izgubile gospodarsko »samostojnost«, direkcije skopnele na starih pet po številu, sekcije pa bile ponovno vzpostavljene. Pri vsem tem pa je moralo leto za letom potovati na tisoče železniških uslužbencev na nova službena mesta, kjer so živeli ločeno od svoje družine in prejemali težke tisočake v obliki dodatkov. Državo je vse to ogromno stalo, uspehov pa pri tem ni bilo. Nasprotno, trpela je transportna služba.

In zopet so na vidiku reorganizacije, ki jih pripravljajo v javni tajnosti. Nikomur od višjih železniških funkcionarjev ne pride na misel, da so tudi pri železnici sindikalne organizacije in delavski sveti, ki bi jih bilo treba vprašati za mnenje. Ali se je pri železnici res čas ustavil? Dejal bi raje, da zelo hiti, vendar v krogu!

Še nekaj o gradbeni službi pri železnici. V prvi vrsti naj omenim prevedbo. Večina nadzornikov prog je prevedena v 12. plačilni razred. Vsak nadzornik mora imeti popolno srednješolsko izobrazbo in biti po poklicu gradbeni obrtnik. Zraven ima dokaj težkih in obširnih izpitov v sami službi, kajti njegovo delo je precej odgovorno. In pri vsem tem ima možnost napredovanja le nekaj let — do 12. grupe. Zakaj pri 35 letih službe, kolikor predvideva uredba, le 10 let za napredovanje? Mnenja sem, da je to nepravilno in nenormalno.

Drugo poglavje so sekcije za vzdrževanje proge. V sekcijah so tri glavna operativna referentstva, ki jih danes v večini slučajev zasedajo nadzorniki prog. To je za njih povišanje, saj dobijo naziv tehničnega referenta. Vendar se vsak nadzornik brani takega povišanja, kajti s tem izgubi pravico na službeno obleko in funkcijski dodatek, ki ju ima kot nadzornik. Tudi prejemki niso večji. Poveča se le odgovornost s prejšnjih 15 na 150 kilometrov proge.

Zakaj se pri železnici nihče ne briga, da bi se odpravili taki nesmisli? Ali moramo železniški uslužbenci res kar naprej poslušati težke očitke s strani javnosti, ne da bi se kaj ukrenilo?

Jože Zajec

ZBOROVANJE FRONTE NA JESENICAH

Na konferenci je tov. Viktor Brun, ki je zastopal jeseniške frontovce na IV. kongresu LFJ poročal o delu in sklepih kongresa. Na podlagi gradiva s IV. kongresa so potem delegati kritično pretresli dosedanje delo frontnih organizacij na Jesenicah in razpravljali o novih oblikah dela. V zimskem času je Fronta na Jesenicah dosegla pomembne uspehe. Predvsem so se osamosvojili terenski odbori, člani Fronte pa so se pričeli vse bolj aktivno uveljavljati v raznih društvih.

Z MESTNE KONFERENCE LMS V KRANJU

Organizacija, ki je imela lani največ uspehov

Že mestna konferenca Zveze komunistov je ugotovila, da je v lanskem letu najuspešnejše delala mladinska organizacija. In res je bilanca dela, ki je bila na mladinski konferenci pretekli petek, vseskozi pozitivna. Čeravno ni mogoče trditi, da je bilo narejenega, kar se največ da, in da ni bilo resnejših pomanjkljivosti, moramo kranjski mladini k uspehom čestitati.

Mladinska vodstva ne pojmujejo več političnega dela le v obliki študijskih sestankov, ki so s svojo togostjo slabili zanimanje mladine za organizacijo. Za delo v lanskem letu je karakteristično, da so skoraj vsi mladinski aktivi iskali novih prikladnih oblik v svojem delu. Toda čeprav je mladina dojela potrebe po iskanju novih oblik in jih začela iskati, ne moremo trditi, da ji je uspelo le-te vedno in povsod tudi najti. To je vsekakor stvar, ki terja daljšo dobo; vendar začetek je tu!

Na konferenci je bilo veliko govora o kulturni vzgoji naše mladine, kot najprikladnejšem sredstvu za borbo proti malomeščanskim naziranjem in navadam, zlasti pa proti vplivom vzhodne reakcije, ki lovi v kalnih vodah primitivizma in zaostalosti. Tov. Lesjakova je dejala, da merilo dejavnosti nekega mladinca ne sme biti več le obiskovanje sestankov, temveč njegova skrb za osebno kulturno in politično vzgajanje, v okviru in izven organizacije.

V zadnjem času je prišlo tudi do resnejših poskusov zbližanja med delavsko, kmečko in šolsko mladino. Zlasti delavska mladina si prizadeva čimbolj pomagati kmečki mladini v okolici mesta. Pa tudi mladina Industrijske šole je že storila prve korake za zbližanje z delavsko mladino. Upati je, da bodo njihovim primerom sledili tudi drugi aktivi.

V razpravi je sodeloval tudi predsednik LOMA tovariš Vinko Hafner. Dejal je, da je Kranj kričeč primer protislovja med bogato industrijo v mestu in siromaščino ter neurejenostjo samega mesta, ki po svoje ovira uspešno kulturno vzgojo prebivalstva. Pomanjkanje vode, kopališč, udobnih stanovanj, blato na cestah itd., vse to je ovira razvoju osebne higijene in s tem tudi kulture. To borno zapuščino stare Jugoslavije bo začel Kranj že letos odpravljati v večjem obsegu. Tov. Hafner je pozval mladino, naj podpre te napore oblasti in prispeva svoj delež.

V diskusiji je sodeloval tudi sekretar MK ZKJ tovariš Ivo Svetina, ki je govoril o nujnosti iskanja novih oblik dela in vzgoji novih političnih delavcev s široko izobrazbo ter izrazil upanje, da bo kranjska mladina dala iz svojih vrst nemalo takšnih ljudi.

Po izvolitvi novega komiteja je tov. Zirkelbach izročil najboljšim tekmovalcem za počastitev V. kongresa diplome CK LMS. Diplome so prejeli aktivi Industrijske šole, Inteksa, I. gimnazije ter Tiskanine. Na koncu so delegati pooblastili novo vodstvo, da pošlje v imenu kranjske mladine resolucijo CK LMJ s prošnjo za kolektivno včlanjenje v Socialistično zvezo delovnih ljudi.

Josip Jeras

NA 1 PARTIZANA - 35 NEMCEV

Pred 10 leti na Kostavski planini

Decembra 1942 so Nemce obvestili, kje je Kamniški bataljon. Ko so partizanski obveščevalci to izvedeli, se je bataljon v slabem vremenu utaboril na Kostavski planini in zaživel normalno življenje partizanskega tabora. Postavili so zasede, razposlali patrulje. Večja patrulja je v Novi Štifti naletela na Nemce.

Ko so naši kuharji naslednjega dne, 20. decembra, šli na studenec po vodo, so jih v zasedi pričakali domači »raztrganci«, med njimi Anton Pančur iz Šmartnega, njegov brat, Martin Vonta iz Češnjice in Bajtarjeva z Laz. Udarili so na neoborožene kuharje, vendar pa je naša bližnja zaseda posredovala tako hitro, da ni bilo žrtev. Raztrganci so jo popihali v dolino s tako naglico, da jih naša patrulja ni mogla dohiteti. Sedaj smo si bili popolnoma na jasnem, da sovražnik točno ve, kje se nahajamo.

Podvojili smo zasede, pojačali patrulje in obveščevalno službo. Naslednje tri dni je bilo popolno zatišje. Naše patrulje so krožile do dve uri daleč, a niso vedele poročati o nobenih sumljivih premikih sovražnika. Napravili smo tudi nekaj manjših akcij in nikjer ni bilo čutiti kake večje koncentracije sovražnikovih sil. Zato sta bili 23. decembra zvečer poslani dve četi na Moravško po nekih opravkih in da nam prineseta novoletne priboljške, po katere so nas vabili moravški kmetje. Po odhodu je bilo v taborišču le še 80 tovarišev. Zasede so se izmenjale na položajih kot običajno ob šestih zjutraj. Prejšnja izmena zasede in patrulj se je vlegla k počitku.

Kadilci še niso ugasnili svojih cigaret pod šotori, ko je udarila zaseda na poti proti Tuhinju. Nismo se še dobro zavedli, ko je zaropotala tudi tista proti Šmartnem. Komaj je padla komanda: »Na položaje!« in že je bilo slišati streljanje naše tretje zasede, ki je čuvala pot proti Črnivcu. Takoj smo vedeli, da so nas Nemci načrtno obkolili. Prišli so v popolni tišini od Kamnika in Kranja, nabrali vojsko vseh barv in rodov po Savinjski dolini in v Celju. S temi silami so prišli v Novo Štifto in Črnivec in nam udarili v hrbet.

Borci so na Matijevo povelje v dveh minutah zasedli že prej odrejene položaje. V zimskem oblačnem vremenu je bila trda tema. Zasede so se po prvem prijemu s sovražnikom umaknile, ker so ga zaenkrat zaustavile, bataljon pa je že bil pripravljen na bitko. Na položajih je vladala grobna tišina. Sovražnik se je razmeščal v bojno črto. Krog in krog je bilo slišati nemške komande, strel se pa še ni sprožil, ker je bilo še pretemno. Minuta čakanja pred borbo se zdi dolga kot ura. Borci so se v pripravljenih položajih nervozno popravljali. Polagoma se je danilo. Tedaj smo zaslišali komando: »Vorwärts!« Sosed mi je dejal: »Sedaj pa bo nekaj!«

Nemci so pričeli počasi prodirati proti našim položajem. Partizansko levo krilo je začelo prepevati partizanske pesmi. Raztrganci so jeli pozivati, naj se predamo. Ko so videli, da se jim ne odzovemo in še kar naprej prepevamo, so začeli groziti in nemarno zmerjati. Pred položaji so se pojavili prvi sovražniki. Začelo se je.

Ker se zaradi naših utrjenih položajev niso mogli približati s puškami in strojnicami, so začeli usipati tromblone. Toda tudi ti nam tokrat niso napravili škode. Padli so prvi sovražniki. Naši so jih spustili v bližino 50 metrov, nato pa z vso silo udarili, tako da so se Nemci kar valili po bregu navzdol. Prvi napad je bil odbit.

Nekaj minut je bilo zatišje, nato je prišel drugi, še silnejši napad. Čez dobre pol ure je bil odbit in sovražnik se je spet umaknil na prvotni položaj. Med nami še ni bilo žrtev. Še vedno smo prepevali partizanske pesmi, ki so razdražile Švabe, da so napravili tretji napad. Bil je hujši od obeh prvih. Spet so jih naši pustili v bližino, iz katere je bil vsak strel siguren. Čeprav so Nemci na gosto padali, niso odnehali. Lezli so čez svoje kolege in napadali z vso srditostjo »nadčloveka«. V naših vrstah so padle prve žrtve. Ko so naši tovariši to videli so s podvojeno močjo navalili na sovražnika in ga po enournem neenakem boju vrgli z naših položajev.

Nemci so spoznali, da 80 partizanov zanje ni šala, zato so še med napadom poslali po pomoč. Po 15-minutnem premoru so pričeli nov, četrti napad. Takrat so naše položaje napadli tudi s severne strani kamor so prišli od Nove Štifte in Črnivca. Da bi zavarovalo hrbet borcem, ki so se borili z glavno sovražnikovo silo, se je naše levo krilo moralo umakniti na položaje desnega krila, kjer se je razvilo v bojno črto proti severu in tako ustvarilo štab proti novemu napadu. Nemci so pričeli z jurišem, a naši so se odzvali s protinapadom. Četudi so bili partizani zelo borbeni, je kazalo, da dolgo ne bomo mogli vzdržati. Nemcev je bilo vse zeleno in napadali so s tako silo in s tako brezobzirnostjo do lastnih žrtev, da je izgledalo, da nas bodo vsak čas vrgli s položajev in pred puške sovražnikove črte na severni strani.

Komandanta Matija in Vido, komandir Tine, Dušan in še nekateri so se pognali z bombami v juriš. Padel je mitraljezec Lojze iz Mengša. Nemec je s spodnje strani zaklona držal za cev njegove strojnice. Nek naš borec, ki je to opazil, je zagnal bombo v Švaba in si ponovno priboril orožje. Pol ure je trajal ta metež. Naši napadalci so prebili obroč. Skozi vrzel se je posrečilo priti delu naših borcev, med njimi tudi nekaterim težjim ranjencem, kakor Roku Korošču-Borisu in Angeli Podstudenškovi - Ančki. Večjemu delu enote pa to ni uspelo, ker so prav takrat Nemci obroč zaprli z novimi silami. Še nekolikokrat smo ga poskušali prebiti, toda vsi napori so bili zaman. Naše vrste so bile oslabljene, posebno še zato, ker je padel domala ves komandni kader. Pijani Nemci so čedalje huje pritiskali. Morali smo se umakniti proti vzhodu. S spretnim manevriranjem smo se izognili daljnjemu boju.

Po nemških poročilih je v borbi padlo 63 oficirjev in vojakov, ljudje so pripovedovali, da so Nemci ves dan vozili ranjence z avtomobili, od katerih je kapljala kri. Naših je padlo 16, med njimi tudi komandant odreda Matija, komandant bataljona Vido, komandir čete Tine in drugi. V ta boj so Nemci vrgli 3.000 vojakov, nas pa je bilo 80. Več kot 35 Nemcev na enega našega borca!

Ilustriral Miro Cetin

V jeseniški železarni bodo izvolili 21 obratnih in 1 centralni delavski svet

V jeseniški železarni že več mesecev razpravljajo o nadaljnjem razvoju in decentralizaciji delavskega upravljanja. O teh vprašanjih je razpravljal preteki teden tudi širši sindikalni aktiv Železarne. Navzočih je bilo nad 300 ljudi, in v sredo popoldne delavski svet. Tudi to pot je bila dvorana polna! Tako živahne diskusije o delavskem upravljanju na Jesenicah še nikoli ni bilo, kakor tokrat. Sindikalni aktiv je predlagal, naj bi imela Železarna v bodoče 21 delavskih svetov po obratih, razen tega pa še centralni delavski svet in upravni odbor kot zakonit upravni organ podjetja. Razpravljali so še o kompetencah obratnih delavskih svetov, številu članstva v teh svetih, o povezavi s centralnim delavskim svetom, volitvah itd. Vsi so se strinjali s tem, da morajo imeti obratni DS pri svojem poslovanju popolno samostojnost, zato bodo sestavili lastne družbene načrte, medtem ko je plačni fond že tako razdeljen po obratih. Da pa bodo to delo med seboj vskladili in se izognili eventualnim neprilikam, bo centralni delavski svet sestavil okvirni poslovnik za obratne DS. Tako bodo ta mesec izvolili v Železarni na Jesenicah 22 delavskih svetov.

Kdor je poslušal razprave delavskega sveta ob prevzemu podjetij, lahko uvidi, kako se je delavstvo že izpopolnilo za to odgovorno delo. Koliko dvomov, nezaupanja in nepotrebnih govoric je bilo nekdaj. Niti člani DS niso vsi obiskovali zasedanj. Pa danes poglejmo v dvorano, ko zaseda DS. Tu se zberejo ne samo člani delavskega sveta, ampak tudi obratovodje, tehniki, inženirji in delavci ter po več ur z zanimanjem sledijo diskusiji.

Nikdar prej ni Železarna tako uspešno izponjevala svojih nalog, kakor v času, ko se je uveljavil DS. Odgovornost za upravljanje podjetja se pri članih vodstva iz dneva v dan bolj stopnjuje. Vzlic lanskoletni snežni katastrofi je Železarna izpolnila družbeni plan za lansko leto 100 odstotno in ga celo prekoračila. Kolektiv je ustvaril skoraj 1200 milijonov din več akumulacije, kakor je bilo predvideno, in izpolnil plan kapitalne izgradnje. Zaradi vsega tega bodo letos povečali proizvodnjo za 13%, družbeni prispevek pa zvišali za nad 26%.

Povedati pa moramo tudi to, da ti naši uspehi niso vsem všeč. Prav v teh dneh, ko na Jesenicah na široko razpravljajo o delavskem samoupravljanju, je odpovedal tehnični direktor Železarne ing. Sergej Črnivec službo z izogovorom, da mu je v zadnjih dveh letih delo onemogočeno in da ne bi rad nosil odgovornosti, če bi delo ne teklo tako, kakor je treba. Ali je utemeljitev upravičena ali ne, je drugo vprašanje. Uspehi, ki jih je kolektiv dosegel v teh dveh letih, od kar sam vodi podjetje, njegove argumente temeljito spodbijajo. Po vsej verjetnosti ing. Črnivcu ni pogodu delavsko upravljanje.

Vendar se tudi v dejanju ing. Črnivca odraža uspeh delavskega upravljanja — med ljudmi, ki še vedno čakajo na povratek starega, je vedno več obupancev.

Morda bi šlo preprosteje

O dokazovanju delovne dobe

Okrajni svet za Ljudsko zdravstvo in socialno politiko v Kranju, je v oktobru lanskega leta imenoval posebno komisijo za priznavanje delovne dobe. Letos februarja pa jo je izpopolnil z novimi člani, predvsem iz Tržiča in Loke, da bi se pospešilo delo pri izdajanju novih delovnih knjižic.

Pri dokazovanju delovne dobe dela posameznikom največ preglavic zbiranje veljavnih dokumentov. Veljavni dokumenti o delovni dobi so samo delovne knjižice vseh izdaj, v katerih so vpisane zaposlitve po vrstnem redu, uslužbenske knjižice, odločbe o nastavitvi, izpisi iz evidence socialnega zavarovanja in potrdila podjetij in ustanov, ki so bila izdana tedaj, ko je prenehalo delovno razmerje — zdaj izdana pa samo v primeru, če temeljijo na ohranjeni evidenci o zaposlenih.

Dokazovanje delovne dobe s pričami je dokaj nezanesljiva stvar, ker vsak primer pričevanja komisija oz. upravni odbor okrajnega zavoda za socialno zavarovanje kritično oceni in večkrat zaradi pojasnil tudi zavrne. Zato naj vsakdo išče najprej verodostojna pismena dokazila in naj le v skrajnem primeru dokazuje delovno dobo s pričami.

Najpreprosteje je dokazovati delovno dobo z delavsko knjižico. Vendar izgleda, da se malokdo tega zaveda. Posredovalnica za delo v Kranju hrani namreč še nekaj nad 3.000 delovnih knjižic, ki zaman čakajo lastnikov. Ker je že čas, da se enkrat zaključi z izdajanjem novih delavskih knjižic, bi kazalo, da se vsak, ki ima še vedno težave s dokazovanjem svoje delovne dobe, v marcu oglasi na posredovalnici in pogleda, če morda tudi njegova knjižica ne leži tam. Vsak torek in vsako sredo od 14. do 15. ure bodo vsem interesentom postregli s točnejšimi podatki.

Koliko nepotrebnega tekanja in razburjanja bi bilo prihranjenega, če bi vsak od tistih 3 tisočih že dvignil svojo knjižico. Poskusite, morda bo tako šlo preprosteje.

Sindikat naj postane vzgojna organizacija

Tako so sklenili na občnem zboru v tržiški tovarni kos in srpov

Občni zbori sindikalnih podružnic so v glavnem že za nami. Vendar pa je še treba spregovoriti o njih nekaj besed, saj so nam pokazali, da se je članstvo začelo v veliko večji meri zanimati za pravi namen in delo sindikatov. Ugotavljamo, da organizacije še do nedavnega niso v popolnosti razumele, kaj je njihovo delo in za kaj so njihova vodstva odgovorna pred svojimi člani. Prav to so ugotovili tudi na občnem zboru sindikalne podružnice tovarvarne kos in srpov v Tržiču.

Vse preveč se še opaža staro kopiranje dela, kar močno ovira razvoj organizacije v dosedanjih pogojih. Vse preveč se organizacije spuščajo v probleme proizvodnje, ki bi jih v glavnem morali obravnavati delavski sveti in njih upravni odbori. Res da ima sindikat tudi pri tem važno vlogo, t. j. da svojemu članstvu pravilno tolmači, zakaj se morajo podjetja boriti za svoj obstoj in zakaj je delavec v resnici gospodar proizvodnje, vendar pa so veliko večje njegove vzgojne naloge.

Na občnem zboru so ugotovili, da je delavstvo premalo poseglo v probleme družbenega razvoja in je tako šlo mimo članstva precej važnih gospodarskih ukrepov.

Med sklepi, ki jih je sprejel občni zbor, stoji na prvem mestu naloga novega upravnega odbora, skrbeti za redno proučevanje vseh novih ukrepov in jih predelovati na debatnih krožkih članstva. Tudi v seznanjanje z gospodarsko problematiko bo sindikat resneje posegel. S tem bo doseženo tesnejše sodelovanje med delavskim svetom in sindikalno organizacijo. V veliko večji meri bodo letos pazili na kulturni razvoj in telesnovzgojno delavnost, ker je prav v kolektivu samem veliko dobrih kulturnih in fizkulturnih delavcev. V prihodnje bodo razširili svojo dejavnost.

V tekočem letu bo sindikalna organizacija tovarne kos in srpov v Tržiču resneje obravnavala tudi vsa vprašanja, ki so v zvezi s skrbjo za delavca. Pazili bodo na zaščito dela in na higijenske pogoje, skrbeli da bo vsak delavec na svojem delovnem mestu imel vse možnosti strokovnega usposabljanja. Tudi skrb za delavca ali uslužbenca izven delovnega razmerja bo povezana z delom sindikata. Na svojem zboru je članstvo že sklenilo, da bo dajalo določen odstotek od članarine začasno brezposelnim delavcem, — seveda le tistim, ki so zaradi družinskih ali zdravstvnih razmer nujno vezani na svoj kraj, ne pa zdravim in mladim, ki bi se brez kakršnih koli zadržkov lahko zaposlili v mnogih predelih naše domovine, kjer manjka delovne sile.

T. P.

Tatovi iz jeseniške železarne pred sodiščem

Pretekli teden je bila na Jesenicah javna razprava proti 12 obtožencem, ki so v letih 1942 — 1952 pokradli iz železarne na Jesenicah večje količine cinka v skupni vrednosti 300.000 dinarjev. Ugotovljeno je bilo, da so obtoženci, predvsem Maks Žen, Anton Zupančič, Janez Mlakar in Janez Mencinger, kradli cink v pocinkovalnici na ta način, da so v izdelke mešali manjše količine cina, kot je bilo to določeno po tehničnih normah. Preostale količine cina pa so po kosih odnašali iz tovarne in prodajali Stanku Bidovcu in Mihaelu Iskri.

Razprava je trajala dva dni in ji je prisostvovalo nad 100 ljudi. Sodišče je obtožence spoznalo za krivce in obsodilo Maksa Žena na 2 leti in pol strogega zapora, Antona Zupančiča na 4 leta strogega zapora, Janeza Mlakarja na 1 leto in 3 mesece zapora, Franca Iskro na 1 leto in 2 meseca zapora, Mihaela Iskro na 9 mesecev zapora, Janeza Mencingerja na 2 leti zapora in Stanka Bidovca na 1 leto in 2 meseca zapora. Ostali obtoženci so bili obsojeni na manjše zaporne kazni, Julijana Križnik pa je bila zaradi pomanjkanja dokazov oproščena. Večina obtožencev si je pridržala pravico za vložitev pritožbe.

O uspehih kamniške tovarne gumbov

Mesto Kamnik ima razen drugega tudi tovarno gumbov, ki je bila nekdaj last privatnika in imela komaj 20 delavcev. Pod invalidsko upravo pa se je močno razširila in povečala število delavcev na 90. To so predvsem vojni invalidi, njih vdove in sirote.

Pa poglejmo malo v njeno notranjost. Najprej so tu ogromni kupi sladkovodnih školjk, iz katerih izdelujejo pridne roke s pomočjo strojev gumbe. Školjke najprej namakajo v velikanskih bazenih, da zadobe potrebno krhkoto. Nato školjka roma skozi vrsto oddelkov. V prvem oddelku jo dobe v roke rezači, ki režejo majhne krogce. V naslednji delavnici krogce oblikujejo in izvrtajo luknjice za našivanje, nakar že oblikovane gumbe dobi polirnica, ki jih s posebnimi napravami očisti in zlika, da dobe sijaj. Ostane še razvrščevanje gumbov po velikosti in kakovosti v posebne vrečke ali prišivanje na kartončke, kar opravijo dekleta, ki sede ob dolgih mizah. Na podoben način izdeluje tovarna tudi gumbe iz kosti in drugih snovi (galatit). In priznati je treba, da jih kar dobro izdelujejo. Ne manjka jim pohval z raznih strani in, kar je mnogo važnejše, kupcev.

V zadnjem času je kolektiv popravil skoraj vso tovarno. Preuredil je delavnice, izboljšal in nadomestil stare stroje ter uvedel še usnjarsko in galanterijsko delavnico. Proizvodnjo je dvignil za sto odstotkov.

Odslej tovarna ne bo slovela le po gumbih, kajti začela bo izdelovati ščitnike za kape, ustnike, lasne sponke, igle za pletenje itd. V načrtu je tudi graditev nove tovarne, ki bo zaposlila precejšnje število novih delavcev.

Sadovi marljivega dela niso izostali. Pred kratkim so delili dobiček, ki jim je poplačal trud in prizadevanje. In zakaj tolikšni uspehi? Zato ker v tovarni vlada najlepše soglasje med kolektivom in upravo, ker složno skrbe za procvit podjetja.

P. P.

MLADINSKO TEKMOVANJE

V počastitev V. kongresa LMJ je mladina »Inteksa« organizirala ekipno mladinsko tekmovanje za prehodni pokal tovarne »Inteks«. V tekmovanju sodeluje 150 mladincev iz delovnih kolektivov ter strokovnih in ostalih šol mesta. Tekmovanje v času, ko poročamo, še traja. Opaziti je veliko borbenost ekip, ki se bore za vsako točko, da bi si priborile prehodni pokal. Sodelujoči mladinci so zelo disciplinirani, tako da tekmovanje poteka brezhibno. K temu je mnogo pripomogla tudi mladina tovarne »Inteks«, ki je tekmovanje odlično organizirala.

6 milijonov za dvig kmetijske proizvodnje

Člani splošne kmetijske zadruge v Medvodah so na rednem letnem občnem zboru ugotovili, da je vodstvo lepo skrbelo za razvoj vseh zadružnih odsekov in v redu nabavljajo zadružnikom kmetijske stroje in orodje. Pri tem je ustvarila zadruga nad 6 milijonov dobička, ki ga bodo letos porabili za dvig živinoreje, nabavo škropilnic za sadje in krompir, za dograditev zadružnega doma, strokovno izpopolnitev zadružnikov, delno pa za pomoč Golemu brdu, žlebam in Studenčanom, ki bodo letos elektrificirane. Od čistega dobička bodo prejeli zadružniki 613.000 din in sicer prizadevni več kakor drugi. Več bodo prejeli tudi hribovski zadružniki.

Ker je na področju medvoške zadruge več krav bolnih in jalovih, bodo zadružniki poskrbeli za umetno oplojevalnico in nastavili veterinarja.

BOJ PROTI TBC

23. marca bo pri nas pričel množičen pregled vsega prebivalstva nad petnajstim letom.

Na sliki: Fluorografski aparat, s katerim bo naša zdravstvena služba dobila fotografske posnetke pljuč in srca vseh pregledancev in s tem vpogled v njihovo zdravstveno stanje. Vsak bolnik bo takoj odšel na zdravljenje. Vsak novoodkrit primer bolezni bo prihranil mnogo trpljenja, našemu gospodarstvu pa bogata sredstva.

Denar in kruh

Nobena skrivnost ni več, da pridelovanje krompirja vrže največ čistih dohodkov. Lani je suša, ki je uničevala predvsem v južnih krajih, še povečala pritisk v nakupu krompirja. Pa tudi tista leta, ko ni suše, bo Slovenija ostala glavni pridelovalec, kajti krompir, ki zraste v preveliki vročini in v lužnati zemlji, izgubi dober okus. Zatorej lahko brez skrbi tudi za prihodnje čase računamo, da bo slovenski — zlasti pa gorenjski krompir — cenjen in iskan.

Kranjski okraj ima 12.414 ha ornih površin in lani je bilo pod krompirjem 2.150 ha, ali 17%. Ta procent popolnoma ustreza starim kolobarjem na našem področju. Na primer sorškopoljskemu, gorskemu, kjer pride krompir v šestih letih enkrat naokoli. Razne krompirjeve bolezni in škodljivci v zemlji po štirih letih toliko izginejo, da znanstveniki priporočajo vsaj toliko presledka od ene do druge letine krompirja na isti parceli. To se pravi, da lahko brez škode dvignemo procent kolobarja pod krompirjem največ do 25 procentov. Zaradi močnega izčrpavanja zemlje bi morali paziti, da pride parcela v osmih letih najmanj za dve leti pod deteljo. V tem slučaju bi krmne rastline zavzele večji prostor, žita pa bi se zmanjšala na 25%. Novi kolobar bi popolnoma izločil pridelovanje koruze, pač pa bi predvideval koruzo za silos odnosno kot zeleno krmo. Tudi pšenica bi bila zelo slabo zastopana — mogoče kot zaščitni posevek za deteljo, ker je premalo rentabilna. Poglejmo, koliko nas stane obdelava in za koliko bi lahko pridelek prodali:

Krompir: din		Pšenica: din
22.750.—	delo	12.250.—
12.000.—	hlev. gnoj	2.750.—
4.250.—	umet. gnoj	1.500.—
10.000.—	vprega	3.000.—
60.000.—	seme	8.000.—
108.000.—	sk. strošk.	27.500.—
160 q Pridelek na 1 ha		12 q
256.000.—	16.- kg	40.- 48.000.—
148.000.—	čist. doh.	30.500.— s slamo

Ta račun upošteva stare višje cene za umetna gnojiva, semenski krompir in delo, za hektarski donos pa jemlje okrajno povprečje, čeprav lahko z gotovostjo računamo, da bi s tako nego in gnojenjem ter semenom (kg 24 din) dosegli najmanj 250 do 300 q. To se pravi, da je bolj pravilno računati z 200 do 250.000 din čistega dohodka pri hektarju krompirja, če ga sadimo v primerno zemljo. Če pa upoštevamo, da smo vzgojili semenski krompir, potem je rentabilnost še mnogo bolj zagotovljena, čeprav odštejemo 25 odstotkov na krompir, ki za seme ne ustreza. Končni zaključek: če dvignemo površine pod krompirjem na 25%, bi s tem dvignili dohodke kmečkega prebivalstva pod prej navedenemi tržnimi pogoji za 150 milijonov din.

Popolnoma zgrešeno je naziranje, da kmet ne sme kupovati moke. Ravno narobe — na Gorenjskem naj bi kmet kupoval čim več moke in koruze, potem bo dober položaj. To bo najbolj jasen znak, da je zapustil naturalno gospodarstvo in da prizvaja za trg tiste kulture, ki jih najbolj potrebujemo in so zato tudi najbolj rentabilne.

Mogoče bi kazalo organizirati za to prehodno obdobje, dokler trgovina ne more še vsega nuditi, posebno zvezo pridelovalcev semenskega krompirja, ki bi si v povezavi z južnimi zadrugami zagotovila žito odnosno kruh — in s tem omogočila pridelovanje krompirja na večjih površinah.

Inž. Janez Perovšek

Novi dom oskrbovancev pri Sv. Ani

Pri Sv. Ani nad Tržičem je bil pred slabim mesecem otvorjen na bivši Polakovi pristavi lep dom oskrbovancev. Pred približno letom in pol se je Mestni ljudski odbor v Tržiču odločil, da obnovi poslopje, kjer so bili onemogli že preje, — dokler se leta 1946 niso preselili na Okroglo in kasneje v Preddvor pri Kranju.

Največje breme pri obnovitvi je nosil Ljudski odbor mestne občine v Tržiču, ki je prispeval 1 milijon 800tisoč dinarjev. Bombažna predilnica in tkalnica je razen drugega prispevala 40 postelj s kompletno posteljnino, Lesno industrijsko podjetje pa je poskrbelo za prevoz. Vse priznanje gre tovarišici Rozi Pavlinovi, ki je vseskozi vodila dela, pa tudi tovarišema Purgarju in Stajniku, ki sta vložila v dovršitev nešteto prostovljnih delovnih ur.

Sedaj je vse že gotovo. Pred mesecem so se v nov dom pripeljali prvi stanovalci. Lahko so se ga razveselili, saj je gotovo najlepši na Gorenjskem. Novo pohištvo, udobne spalnice s po pet postelj, jedilnica, bolniška soba, kopalnica, prostorna in komfortna predsoba, parketiran pod, radio aparat, sprehajališče — vse to bo olajšalo tržiškim oskrbovancem zadnja leta življenja.

»Polakova guba« leži na pobočju Stolca in ima krasen razgled na šentansko dolino, Košuto in Strožič. Je tudi gospodarski objekt. Njeno posestvo vključuje njive, sadovnjak, nekaj gozda in vrt, tako da se bo dom onemoglih vzdrževal deloma tudi sam. V hlevu že stojita dve novi kravi — mlekarici.

Kmetijski svetovalec

M. D. iz K. 1. Kakšna je hranilna vrednost repe?

Repa je zdrava sočna krma, vendar ima malo hranilnih snovi. V 1 kg repe je 91 dkg vode in le 9 dkg sušine. Njena hranilna vrednost je n. pr. enkrat manjša od hranilne vrednosti korenja. Tako imenovana škrobna vrednost krompirja je 18—20, korenja 9—9.5, a repe 4—5.5. Vsekakor pa je repa za prašiče, zlasti doječe svinje, dobra primes krompirju, pesi in korenju. Pri molznih kravah pa ob dobri suhi krmi zaradi svoje sočnosti dobro vpliva na mlečnost. Kravam je lahko damo dnevno 12—15 kg.

2. Kaj je vzrok kostolomnosti v Čirčah?

Vzrok kostolomnosti je pomanjkanje apna in fosforja v krmi, kar je redna posledica suše. V zemlji je bilo premalo vlage, v kateri bi se topile rudninske snovi, ki jih le, če so raztopljene, lahko vsrkavajo koreninice rastlin. Ne pomaga drugo, kot da krmi dodajamo klajno apno ali kostno moko in zmlet apnenec (ali izprano gašeno apno) ali kostni pepel ali izpran lesni pepel. Dati je enega ali drugega govedom po 2 žlici, večjim svinjam po 1, mlajšim pa po 1 kavino žlico na dan.

Pred izrednim dogodkom v Prešernovem gledališču

V torek, 14. marca bo v Prešernovem gledališču peta premiera te sezone in — doslej — najpomembnejša uprizoritev, kar obstoji naše poklicno gledališče. S štiridejanko Maksima Gorkega »NA DNU« bo ansambel Prešernovega gledališča sklenil temeljit obračun svojega dosedanjega dela in rasti, ker se mora ravno ob tej nad vse zahtevni igralski nalogi pokazati, koliko je kolektiv napredoval in se naučil v tem poltretjem letu. »Na dnu« se doslej — po vojni — v Jugoslaviji ni igralo; prvič je bilo uprizorjeno pred dvema mesecema v Jugoslovenskem dramskem pozorištu (Beograd) v režiji Mate Miloševića — uprizoritev PG je šele druga. Iz predvojnega časa je še ostala slovenski javnosti v spominu lepa uprizoritev Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru (1940) v režiji pok. Jožeta Koviča. Mnoga gledališča so tej najboljši in najdragocenejši dramski stvaritvi velikega ruskega poeta-glasnika izmikajo nemara zato, ker se — hoté ali podzavestno — boje primerjave s svoječasno, danes že »klasično« in v pozabljenje tonečo izvirno uprizoritvijo moskovskih Hudožestvenikov, v režiji samega Stanislavskega, češ: »Drama je bila napisana prav za Hudožestvenike in bolje od njih je ni mogoče igrati, zato jo rajši pustimo!« — To v nekem smislu drži; nihče ne trdi, da bi moglo n. pr. PG uprizoriti to dramo »bolje« od Hudožestvenikov (in smešno bi bilo to le pomisliti!). Uprizori jo pa lahko d r u g a č e — in jo tudi mora, kajti tačas je minilo pol stoletja, in našemu času se prikazuje ista umetnina v drugačni luči nego v dobi, v kateri je nastala. To pa je ansambel PG tudi skušal doseči: uprizoriti po svojih najboljših močeh to klasično delo tako, kakor se kaže iz perspektive našega časa in dežele.

»Po svojih najboljših močeh«. Dá — kajti z nobeno uprizoritvijo do danes se ansambel PG še ni ukvarjal tako zagrizeno, intenzivno in naravnost bolestno navdušeno kot s to. Čudovita poezija, resničnost in globokoumna simbolika te drame je igralce in režiserja navdušila, da so iskali vase v vse mogoče, doslej komaj znane kotičke; in tudi ko bi bil »uspeh« uprizoritve neznaten, dà, celo ko bi sploh ne bilo premiere — bi bilo to delo za ansambel vendar neznansko bogata šola in preizkušnja, ker so se ob realizaciji teh edinstvenih likov pokazale igralcem take, doslej neznane stvariteljske naloge, da so morali poseči globlje vase kot kdajkoli poprej .

»Na dnu« je Maksim Gorki napisal prav za Hudožestvenike (MHT) Stanislavskega, za to do danes v vsej svetovni kulturni zgodovini najintimnejše in umetniško najčistejše gledališče. V tem teatru je ta drama doživela svoj krst leta 1903 in je v najkrajšem času zmagovito obšla vso Evropo, nesoč slavo Gorkega do najvišjih zvezd. Gorki je upodobil tu svet, ki ga je sam predobro poznal iz časov svojega nemirnega potepuštva po brezmejnih prostranstvih evropske Rusije: dno življenja, poslednje izmečke človeške družbe, tiste izobčence in brezdomce, ki so v svojem socialnem območju (Rusija pred revolucijo petega leta!) obsojeni na večno, brezizhodno životarjenje in umiranje, brez sence upanja, da bi se še enkrat dvignili v boljše življenje. Nanizal je galerijo čudovitih karakternih študij, a mimo tega je ustvaril še več: simboliko globoke modrosti »dna« — in prav to je, kar nas še danes v tem delu najbolj zanima. Simbolika likov kot so Luka, Satin, Bubnov, Baron, Igralec, Nastja — je občečloveška, večna, vir modrosti, izkušenj in lepote.

Režira **Dino Radojević**, naš znani »hišni« režiser, ki je pripravljal uprizoritev tega dela že več let. Nenavadno domiselno in lepo, prav presenetljivo in enkratno sceno pa je zasnoval njegov zvesti sodelavec **Sveta Jovanović** — kostume pa naša stalna (vodilna slovenska) kostumerka **Mija Jarčeva**.

Nastopajo: **France Trefalt, Mara Černetova, Nada Bavdaževa, Ruda Hlebš, Jože Pristov, Mirko Cegnar, Vera Blanč-Kalanova, Angelca Hlebcetova, Klio Maverjeva, Jože Kovačič, Nace Reš, Janez Eržen, Marijan Dolinar, Tone Eržen, Pavle Jeločnik, Metod Mayr in Lado Štiglic.**

Kot šesto premiero pa pripravlja vodstvo PG svojim abonentom in rednim obiskovalcem posebno slastno presenečenje: za počastitev največjega jugoslovanskega dramatika **Miroslava Krleže** bodo na našem kranjskem odru nastopili (in odigrali vse abonentske prestave in nekaj predstav »izven«) prvaki ljubljanske Drame **Mira Danilova, Savka Severjeva, Stane Sever, Vladimir Skrbinšek in Marja N. Nabločka:** uprizorili bodo v režiji **Bojana Stupice** Krležino dvodejanko »V AGONIJI«. Prva predstava bo kmalu po premieri »Na dnu«.

Anka Cigojeva v vlogi Haitange (Klabundov Krog s kredo)

Po četrti skupščini LP kranjskega okraja

NOVA VSEBINA - NOVE OBLIKE DELA

Iz Ljudske prosvete — Zveza ljudskoprosvetnih društev

Pred mesecem je bila redna letna skupščina Ljudske prosvete kranjskega okraja. Bilo bi že prepozno, če bi podrobno poročali o njenem poteku. To, o čemer je nujno pisati, pa so nove oblike, ki jih je dobilo ljudskoprosvetno delo. Četrta letna skupščina je sklepala o njih in jih tako prilagodila novi vsebini, ki je nastopila po zadnjih spremembah v našem družbenem življenju, v kulturno-prosvetnem delu pa zlasti po ustanovitvi »Svobod«.

Najvažnejša novost je gotovo preimenovanje Ljudske prosvete v okrajno Zvezo ljudskoprosvetnih društev, kar dosti točneje odraža samostojnost posameznih društev in vso pestrost ljudskoprosvetnega dela na našem območju.

Prav tako so nastopile organizacijske spremembe v okrajnem vodstvu. Kakor je sklenila že skupščina, bo odslej delal ves okrajni odbor Zveze in ne le ožji sekretariat, kakor je bilo prej, ko se je okrajni plenum Ljudske prosvete sestajal letno le trikrat ali štirikrat, da posluša »direktive« in jih »prenese na teren«. Vsak član okrajnega odbora je sedaj tudi v odboru ene od panog. Tako so ustanovljeni: odbor za finance in gospodarstvo, odbor za dramatiko in lutkarstvo, odbor za vokalno in instrumentalno glasbo, odbor za likovno umetnost in filmske krožke in odbor za društveno izobraževanje, ki skrbi za knjižnice, Ljudske univerze in razne tečaje. Vsi ti odbori so imeli v preteklih tednih že svoje sestanke ter pričeli z delom. Vsak odbor je pretresel vprašanja s svojega področja in sprejel določene predloge, o katerih bo nato razpravljal celotni okrajni odbor.

Menimo, da je tak način dela — doslej tako delajo le v kranjskem okraju — mnogo boljši, ker vsi člani okrajnega odbora sedaj dejansko delajo. Razen tega se je ta nova organizacijska ureditev v kranjskem okraju kar vsiljevala z zelo povečano dejavnostjo prosvetnih društev vsepovsod.

O tem in še marsičem drugem sta mi pripovedovala Dušan Bavdek in Tončka Vodnikova, predsednik in tajnik OZ LPD, ko sem ju naprosil, naj mi nekaj povesta o kulturno-vzgojnem delu po četrti skupščini. Povedala sta mi mnogo res važnih stvari in le tesno odmerjeni prostor mi brani, da se o njih ne razpišem. N. pr. — izobraževalno delo na podeželju:

Kar dobro se obnesejo praktični tečaji za ženski naraščaj, kmečke nadaljevalne šole in podobni kmetijski tečaji pa nikakor ne uspevajo. Izgleda, da je globoko zakoreninjena miselnost, da kmetu ni treba nič vedeti, ali pa tista še nevarnejša, češ: »Za davke že ne bom delal!« V teh tečajih je pouk vse premalo praktičen, tako da kmetje ne vidijo nazorno njihove praktične koristnosti.

Tudi pri delavstvu je zadnje čase nekako splahnela želja po širšem obzorju, vsaj to bi človek sklepal, če pomisli, da se je v prvi letnik večerne gimnazije v Kranju vpisalo le 7 ljudi, v Tržiču in Škofji Loki pa sploh nihče. Ali ni sramota, da je v javnih knjižnicah kranjskega okraja pri 80.000 prebivalcih le 45.000 knjig? Zakaj občine ne poskrbijo za to, da bi s finančno pomočjo podjetij in kmetijskih zadrug zagotovile knjižnicam dotok novih knjig, zakaj jim vendar že ne preskrbijo dostojnih prostorov? Da je to mogoče, nam dokazujejo Hotavlje, kjer je kmetijska zadruga darovala za knjižnico 25.000, KUD pa 10 tisoč dinarjev, ali pa Sovodenj, kjer je zadruga prispevala knjižnici kar 50.000 dinarjev.

Še smo govorili tudi o čedalje uspešnejših igralskih družinah, o težavah Ljudske tehnike, o spomeniškem varstvu in h koncu tudi o našem listu. O vsem tem pa kasneje.

J. Ž.

Zakaj je loško gledališče prazno?

Že od nekdaj se Ločani ponašajo z gledališko tradicijo, ki sega tja v dobo pasijonskih iger, s katerimi se začenja gledališko delo pri nas. Med svetovnima vojnama sta bila v Loki kar dva odra; njune predstave so si ogledali ljudje od blizu in daleč. Zadnje čase pa kažejo Ločani kaj čuden odnos do gledališča. Kljub bogatemu reportoarju — gledalcev ni. Ob zadnji premieri, ki so jo naštudirali gimnazijci, je bila dvorana na pol prazna. Tudi Achardova komedija »Življenje je lepo« je doživela samo dve predstavi in še pri teh je bilo četrt dvorane nezasedene. Morda bo kdo dejal, da na predstavi gimnazijcev ni bilo ljudi, ker si pač nihče ni obetal kdo ve kaj od mladih, na odru nevajenih ljudi. Vsem tistim bi takole odgovoril:

Že dolgo časa v Loki ni pravega zanimanja za delo mladine in za delo z mladino — izjema je telovadno društvo »Partizan«. Podoben odnos do mladih igralcev so pokazali Ločani že lani, ko so gimnazijci uprizorili »Namišljenega bolnika«. Vendar dijakov to ni spravilo iz ravnotežja. Kljub vsem težkočam so letos naštudirali zanje skoraj pretežko tragedijo, in to z velikim uspehom. — Ločani pa, namesto da bi se zanimali za delo mladine, ki bo nadaljevala bogato gledališko izročilo, stoje ob strani. Mladina jim je deveta briga, samo to jih skrbi, da jim hčerka ali sinček ob koncu šolskega leta ne bi prinesel »cvekov«. Mar ne pomisli nihče, da bo tak odnos do mladinskih uprizoritev odbil mladino od gledališkega dela in bodo Ločani lahko v obeh dvoranah gledali le filme? Zdi se mi, da so maloštevilni gledalci ob premieri občutili krivico, ki jo delajo odrasli mladini, zato so ob koncu predstave igralcem navdušeno ploskali.

Ne kaže torej drugega, kakor pričeti z estetsko vzgojo in pripraviti res dober in privlačen repertoar, da bomo privedli občinstvo nazaj v Talijin hram, ki naj postane središče kulturnega življenja.

Nekaj pripomb k „Pohorski bajki" na jeseniškem odru

Ljubljanski dnevnik je 14. februarja objavil oceno »Pohorske bajke« na jeseniškem odru. Recenzent smatra to delo za doslej najbolj uspelo odrsko stvaritev, namenjeno mladim Jeseničanom, s čimer se pa ne strinjam.

Osnovni motiv »Pohorske bajke« je lep in hvaležen za obdelavo. Avtor ga je v nekaterih podrobnostih prepričljivo in domiselno obdelal. Dramaturška vrednost dela pa pade zlasti v simbolika in alegoriji, ki se ju včasih zelo nespretno poslužuje. Klasični zaplet avtor zelo omalovažuje; h kulminaciji ne vodijo, kakor bi pričakoval, dogajanja na odru, temveč večidel opisi, kar vsekakor zmanjšuje dinamičnost dela. Na marsikaterem mestu je besedilo nepretehtano in premalo izdelano. Ponavljajo se opisovalni monologi, iz katerih zve gledalec večkrat za usodo ene in iste osebe. In še nekaj: delu primanjkuje slovenskih specifičnosti, manjka pa mu tudi tistega, kar bi dalo morda »Pohorski bajki« največjo vrednost — pohorskega kolorita.

Dalje govori recenzent o scenski glasbi kot glasbeni umetnini. Res nas je že sama uvertura presenetila. Komponistu Antonu Pogačarju je uspelo povesti gledalca v pravljični svet. Nepozabna je tudi pesem palčkov. Vprašajmo pa se, kako je z originalnostjo te scenske glasbe? Mar ne spominjajo nekateri napevi na že znane, stare melodije (Disneyevi filmi)? Sicer pa prepuščam scensko glasbo v oceno glasbenim strokovnjakom!

Lahko pa smo ponosni na izvedbo te glasbe, ki je vsekakor daleč nadkriljevala izvajanje na odru, kjer je bil marsikateri prizor neizdelan, govor pa patetičen. V dramskem in glasbenem podajanju hkrati sta se še najbolje obnesla P. Klečeva — vilinska kraljica, čeprav ji je primanjkovalo topline in govorne barvitosti, ter V. Sadar kot Vodovnik, ki pa, žal, svojih vstopov včasih ni pravilno intoniral. Z barvitim in mehkim altom je glasbenim efektom precej doprinesla tudi E. Cegnarjeva. Škoda le, da igralsko ni prepričala in se vseskozi ni otresla škodljivega patosa. Prav ob tej vlogi pa se zahtevnejši gledalec vpraša, če ni morda režiser na škodo primarnega dogajanja podlegel zvočnim efektom? (Mar je tudi v tem harmonična skladnost, ki jo navaja recenzent v Ljubljanskem dnevniku?)

Z uprizoritvijo »Pohorske bajke« smo odkrili na Jesenicah nekaj novih igralskih talentov (Anico Vistrovo, Ivico Koroščevo in še nekaj drugih pionirjev). Kdo se ne spominja prijetnega, pogumnega in prepričljivega pastirčka Dušana, ki ga je zaigral Srečko Mlinarič (jeseniški »Kekec«) in njegove sestre Nanike (Jožica Kolbl), ki je s skromnimi gestami in govorico gledalce takoj osvojila in jih do konca predstave ni razočarala? Prav pri Naniki pa je Tomažič naredil dve neljubi napaki. V prvi sliki pusti to malo dekletce tako rekoč streči materi pri porodu (taka »asistenca« je kaj malo verjetna), v naslednji sliki pa je Nanika po 12 letih popolnoma nespremenjena. — Drugo napako je režiser v zadnjih predstavah popravil s kostimom in pričesko. Prav ta napaka pa kaže na površnost, ki je ena glavnih pomanjkljivosti tega dela in njegove uprizoritve. Zelo prisrčna je bila pastirska trojica (M. Lakota — Koroščeva — Vistrova), trije liki, ki jih je Tomažič zelo logično zasnoval in obdal z vedrostjo in humorjem. Sploh sta imela pisatelj in režiser Jože Tomažič pri mlajših junakih svojega dela srečnejšo roko kakor pri starejših. Že sam jih je bolje začrtal, pa tudi na odru so bili mlajši bolj prepričljivi.

Drvarjevo ženo je zaigrala M. Čebuljeva, ki skopo označenega lika ne bi mogla dosti bolje kreirati, kakor ga je. A. Oblak je kot drvar spet potrdil svojo neprecenljivo igralsko iskrenost in prepričljivost. Že po avtorjevi zamisli je drvar dobro zasnovan, Oblak pa je ustvaril tak lik, da je prej ko ne presenetil celo avtorja. Vodovnikova družina je bila navzlic velikim zahtevam vlog dobro podana. Vodovnikova žena (N. Dereanijeva) je nedvomno močan lik, za katerega zaslužita avtor in Dereanijeva toplo priznanje.

V »Pohorski bajki« se prepletata pravljičnost in resničnost. Jeseniški oder s sedanjim svetlobnim parkom za tako delo ni primeren, kajti prav zaradi pomanjkanja svetlobnih efektov delujejo nekateri pravljični prizori — nepravljično in vstopajo pravljična bitja v realno življenje popolnoma realno.

Močna opora razgibani Tomažičevi režiji je scena, ki jo je pripravil Bojan Čebulj. Sicer je precej slabo poskrbljena, vendar arhitektonsko povsem ustreza.

S. M.

V. Sadar v vlogi Vodovnika

Anketa

Bibliografsko - informativna revija »Knjiga 53«, ki naj bi postala čimboljši posrednik med bralci in založbami, razpisuje na svojih straneh anketna vprašanja, da bi tako najširšim ljudskim množicam dala možnost sodelovanja pri naši knjižni produkciji. Ena temeljnih nalog založb je, v čim večji meri ustreči željam bralcev. To se jim bo najbolj posrečilo prav s sodelovanjem tistega dela čitajočega občinstva, ki se živo zanima za našo knjižno proizvodnjo in je pripravljen tudi javno povedati svoje kritične pripombe in želje.

Tako je drugo anketno vprašanje »Knjige 53« naslednje:

Katero slovensko izvirno delo iz povojnih let vas je najbolj zadovoljilo in kaj bi si želeli od slovenske izvirne književnosti?

Odgovore, ki naj bodo kratki in stvarni, bomo postopno objavili v »Knjigi 53«. Vaše želje in pregled priljubljenosti domačih pisateljev, ki ga bomo dobili ob zaključku ankete, bo poučen tako za bralce kakor tudi za založbe.

Odgovore, opremljene z Vašim podpisom in poklicem, pošiljajte na naslov: Slovenski knjižni zavod, uredništvo »Knjiga 53« — Ljubljana, Ciril Metodova ul. 5.

Uredništvo »Knjige 53«.

Domžalska „Svoboda" s predavanji LU vse bolj uspeva

Odkar Ljudska univerza v Domžalah spada pod okvir dela domače »Svobode«, vse bolj uspeva s predavanji, ki so v zadnjem času zelo lepo obiskana. Pohvaliti je zlasti dijake Usmjarskega tehnikuma, ki so redni obiskovalci vseh predavanj. Tudi starejših obiskovalcev je vedno več. Seveda so tudi teme predavanj pestre in privlačne. V februarju so imeli kar troje predavanj. O svojih vtisih in doživljajih iz Brazilije je povedal veliko zanimivega ravnatelj UT tov. France Kumar. Ob drugi obletnici smrti Franceta Marolta so imeli predavanje o njem. Prof. Cene Matičič je prikazal folklorista Marolta kot človeka, dirigenta in znanstvenika. Po predavanju so ostali v prostorih še pevci in pevke domžalske »Svobode«, katerim je predavatelj v nazornih črtah prikazal kulturno zborovsko petje in predvsem očrtal vlogo dirigenta. Pevcem in pevkam je bil ta zaključek predavanja nadvse koristen in poučen. Na zadnjem predavanju pa je prof. Habe govoril o zelo zanimivi temi: Suez in Panama.

Gostovanje Glasbene matice v Tržiču

V soboto in nedeljo je v Tržiču s tremi koncerti gostoval mešani in ženski zbor Glasbene matice pod vodstvom dirigenta Cirila Cvetka in s sodelovanjem rektorja Akademije za glasbeno umetnost Janka Ravnika.

Zastopnik zbora je ob tej priložnosti izročil gostitelju — pevskemu zboru tržiške »Svobode« — 70 kilogramov notnega materiala, last nekdanjega bralnega društva v Tržiču. Ta material je med okupacijo rešil pred uničenjem tedanji predsednik Ciril Stritih in ga oddal v arhiv Glasbene matice. Sam je padel kot talec.

Tržič je koncerte toplo pozdravil. Gostom je hvaležen za lepe ure umetniškega užitka.

D. K.

GORENJSKI PIONIR

Dragi pionirji!

Že precej rešitev sem prejel. Le tako naprej pošiljajte svoje rešitve orehov, ki sem vam jih zastavil v preteklem mesecu. Vsi tisti pionirji, ki mi bodo do 15. marca poslali pisemca z odgovori na vseh pet, bodo deležni lepih daril, ki sem jih naprosil za vas od glavnega urednika. Seveda jih bodo dobili le, če bodo izžrebani. Bodo pa to lepe mladinske knjige, pa tudi cel kilogram čokolade imam zanje.

Vendar pa mi ne pošiljajte samo rešitev. Že kar sit sem tistih vaših piseme, v katerih je le izrezek iz Glasu Gorenjske. Zakaj mi ne napišete kaj več, ko že kupite znamko za pismo?

Sicer pa tale ukor ne velja za vse. Prav lepo se zahvaljujem za lepe pozdrave, ki sem jih prejel od Kose Karanovičeve, Franceta Vrankarja (ki mu bom naprošeno izposloval), Majde Pokornove, Marijance Štumflove, Matevža Kolarja in — ne samo teh. Tudi drugi jih lahko posnemate in mi pišete o svojem delu, veselju in težavah. Vse bom objavil, če bo le prostor. Za najpridnejše po velja tisto, kar sem že zadnjič obljubil: na Bled se popeljemo.

Vaš Kosobrin

Smučar

Bila je še noč, ko stopim na cesto. Urnih korakov sem jo ubiral proti Tržiču.

Po polurni zamudi nas je odšla manjša skupina smučarjev iz Tržiča. Hodili smo hitro, kot bi nam gorelo pod nogami. Ko smo prišli do prve straže, smo pokazali legitimacijo in nadaljevali pot. Ko je minilo pol ure hoda od dečjega okrevališča, se nam je odpri lep pogled na lepa smučišča Zelenice. S še večjo vnemo smo stopali po snegu z namenom, da čimprej dosežemo vrh. Prišli smo v kočo. Tam smo se nekoliko okrepčali, odpočili in se po kratkem odmoru odšli smučat.

V tem času so se pričele tekme, ki sem jih opazoval z zanimanjem. Ob štirih smo prevzeli štafetno palico od Radovljičanov, potem pa se spustili po lepih smučiščih v dolino. Bila je že tema, ko smo odšli izpod Zelenice. Vozili smo po kolovozu. Pot nam je osvetljevala luna. Z eno in pol ure zamude smo prispeli v Tržič in oddali štafetno palico planincem, da jo poneso čez gore maršalu Titu!

Igor Verbič, III.a

Roditeljski sestanek v Kamniku

Sredi preteklega meseca je bil v kamniški gimnaziji zelo uspel roditeljski sestanek, katerega se je udeležilo preko 200 staršev.

Izvolili so roditeljski svet, ki že dela. Da bo delo sveta čimuspešnejše, so člani porazdeljeni v treh sektorjih vzgojnega dela, sektorju izvenšolskega dela in sektorju materialne oskrbe.

Starši so dali svoje pripombe tudi k novemu predmetniku in sicer, da naj se vsaj nižješolcev ne obremenjuje s prenatrpanim predmetnikom in učnimi načrti, kar odvrača dijake od rednega dela in jih navaja k površnosti.

Največ perečih nalog pa je na svoji prvi seji reševal materialni sektor, ker je šola materialno silno slabo oskrbljena, saj ji manjkajo osnovna učila. Za potrebna obnovitvena dela na gimnaziji vodstvo nima kritja; že precej računov ni plačanih. Vendar so starši izrazili prepričanje, da bodo kamniški delovni kolektivi poskrbeli, da bo imela ta, zanje najpomembnejša prosvetna ustanova vsaj osnovne materialne pogoje za delo.

Leščani v Begunjah

V nedeljo, 22. februarja je leščanska »Svoboda« prijetno presenetila Begunje. Kar z dvema igralskima skupinama je prišla gostovat. Popoldne so igralci uprizorili za mladino »Mačeho in pastorko«, zvečer pa za odrasle »Pesem s ceste«. Nabito polna dvorana pri obeh predstavah dokazuje, da je ljudstvo željno kulturnih prireditev, za kar domače kulturno umetniško društvo še ni poskrbelo. Upajmo, da bo domačine obisk iz Lesec vzpodbudil. Slišati je vsaj, da se bodo pred koncem sezone tudi begunjski igralci uveljavili.

Izkoriščanje mladine v klubu „Projektor"

Zapostavljanje mladine v namiznoteniškem klubu »Projektor« je vsakdanje. Zaradi tega je že marsikateri član — pionir in mladinec — izstopil iz kluba. V čem je to izkoriščanje?

1. Vsak mesec plačujemo člani kluba 30 dinarjev za članarino. Nikakor ji ne nasprotujemo, vendar pričakujemo od tega tudi določene koristi. Teh pa ne uživamo. Na naša vprašanja se je odgovor vodstva spet in spet glasil: »Denar gre za žogice«. Pa vendar igramo z žogicami, ki so že tolikokrat zakrpane, da so pretežke in tako jajčaste, da z njimi ni mogoče igrati. Cele žogice si lahko privoščijo samo starejši, čeprav tudi mi prispevamo delež k znesku zanje. Mislimo, da imamo tudi pionirji in mladinci pravico igrati s celimi žogicami in ne samo »asi«.

2. Brez treninga ni uspeha. Pri treningih pa imajo nekateri, posebno ženske, posebne pravice. Mlajši moramo čakati po cele ure, da lahko igramo nekaj minut. Starejši, tudi nič boljši od nas, nasprotno lahko po mili volji trenirajo svoje ljubljence, iz katerih nameravajo ustvariti nekakšne zvezde namiznega tenisa. Če bo šlo tako naprej, bo klub preprosto propadel. Igralci, kakor so Hlebš, Petrovič, Plut itd., ne bodo dobili vrednih naslednikov.

3. Večina pionirjev in mladincev še ni videla izkaznic, ki so, kot vse kaže, samo za »ase«, ne pa za druge, ki nočejo zmag, ampak razvedrila. Člani še zdaj ne vedo, kdo je v klubu predsednik in kdo sekretar — Vilfan ali Fatur.

4. K treningom hodimo, da bi se česa naučili, ne pa, da bi nekaterim študentom prenašali razne aparate v tovarno »Iskra«. Saj jim rade volje pomagamo, toda oni naj ne hodijo poleg nas z rokami v žepu!

5. Odkar je podrta telovadnica, sploh ne vemo, kje je trening. Pa je, toda samo za »ase«!

Minili so časi, ko so močnejši tlačili šibkejše. Ni več izkoriščanja človeka po človeku. V naši socialistični domovini smo vsi enakopravni. Menda velja to tudi za študente.

Prizadeti pionirji

Dragi Kosobrinček!

Najprej ti bom povedala, da smo imeli pionirji v nedeljo matinejo. Zbor Glasbene matice iz Ljubljane, ki je že v soboto zvečer gostoval v Tržiču, je priredil nam pionirjem lep koncert umetnih slovenskih pesmi. Napolnili smo dvorano Cankarjevega doma do zadnjega kotička. Sicer smo pionirji zelo nemirni, toda sedaj je bila — po pravici ti povem — popolna tišina in poslušali smo z odprtimi usti. Zapeli so res lepo, zato smo jim ploskali. Naj le še pridejo!

Zdaj pa še malo o osmem marcu. Naš igralski krožek se uči tri lepe prizore. Za 8. marec pripravljamo »Dve mami« in »Mamin god«. Tudi jaz sodelujem in se bojim, kako bo v soboto pri nastopu. Upam, da mi ne bo preveč bilo srce. Svojim mamicam moramo pripraviti malo lepega veselja in jim s tem dokazati, da jih srčno ljubimo.

Za kasneje pa že študiramo igrico »V kraljestvu palčkov« in takrat pridi k nam, da boš med njimi tudi Ti stopil na oder. Če se odzoveš, Ti bomo vsi hvaležni.

Pionirka Marija Kraljeva

ZA MLADE BRALCE

TRPEK SPOMIN

V svojih mladih letih sem se prav rad potepal med lišajastimi gabri in visokimi starimi smrekami in stikal za ptičjimi gnezdi. Vedel sem za ščinkavce in sinice, ki so gnezdile na majhni jasi sredi gozda, pa vendar mi to ni bilo dovolj. Kadarkoli sem bil v gozdu, me je zaneslo k stari, debeli smreki. Njene plitve korenine so spominjale na prste, ki krčevito rijejo v zemljo in iščejo opore. Ko sem poslušal skrivnostno pokanje v košati kroni, me je čudno spreletavalo. Potem sem počenil in silil z drobnimi rokami v prostor med koreninami in zemljo, kjer pa navadi gnezdijo taščice in kraljički. Pa nisem imel nikoli te sreče, da bi občutil pod prsti nežen puh mladičev. Le rjave in črne mravlje so romale po prepereli skorji, otipavale vse, na kar so med potjo naletele, se sunkovito obračale in spet hitele s svojim tovorom dalje.

Nekoč, ko sem se zopet ustavil pod to smreko, sem zagledal ob eni izmed korenin kaj čudno ptico. Bila je golobje velikosti, temno siva z rjavkastimi lisami. Ni bila podobna ne drozgu, ne sivemu golobu, ne grlici. Ko sem se ji približal, je glavo boječe stisnila h korenini, zecepetala z nožicami in onemoglo zamahnila s perutmi. Slutil sem, da z njo ni nekaj v redu. In res, na tisti strani, s katero se je tiščala h korenini, se je perje lepilo od krvi, ki se je v drobnih kapljicah cedila iz rane pod perutjo. V utrujenih očeh sem bral nemo prošnjo.

Razpel sem srajco in spravil drobno telesce na varno. Rad bi jo ucvrl proti domu, kakor sem bil navajen po takihle pohajkovanjih. Pa sem šel počasi, da bi moje varovanke preveč ne bolelo. Doma nisem ptice nikomur pokazal. Zanesel sem jo k hruški in jo posadil na vejo, da bi bila vsaj pred psom varna. Potem sem stekel po kozarec vode in kruh. Dvignil sem ji glavico, ki jo je onemoglo povešala, ji odprl kljun in vlil vodo vanj. Kar goltala jo je. Zdelo se mi je, da jo je voda osvežila in da je spet pri moči, čeprav se kruha ni dotaknila.

Ob mraku sem bil spet pri nji. Glavo je povešala kakor prej in od časa do časa vzdrhtela. Krvavela pa ni več in to mi je dalo upanje, da bo kmalu spet zdrava.

Ponoči dolgo nisem mogel zaspati. Iz teme so se upirale vame utrujene oči. Postalo mi je žal, da nisem vzel tice v hišo. Tu je ne bi zeblo, morda bi tudi prej ozdravila.

Še v sanjah je bila z menoj, že zdrava me je obletavala in se mi dobrikala, ko sem spet stikal za ptičjimi gnezdi.

Na vse zgodaj sem bil že na nogah in stekel k hruški. Veja, na kateri je prejšnji dan ždela, je bila prazna. Pogled mi je bliskovito zdrsel po deblu v travo in iskal. Tedaj sem jo zagledal. Ležala je na zdravi peroti in od časa do časa široko odprla kljunček, kakor da ji primanjkuje zraka. Spet sem pohitel po vodo, pa je ni več poskusila. Še oči ni odprla in ko sem ji previdno odmaknil veko, se je zastrmela

vame z mrtvim pogledom. Obupano sem pogledal okoli sebe in glasno zajokal. Tedaj je ptica zadnjič krčevito vzdrhtela, telo se ji je napelo kakor lok, potem je ugasnila.

Tako mi je bilo takrat, kakor da bi mi umrl nekdo od najdražjih. Mrtvo prijateljico sem zagrebel ob robu gozda. Zdaj raste tam drnulja. Vsako pomlad siplje veter na ta košček zemlje bele cvetove.

J. S.

Uprizoritev „Žogice - Nogice"

Bi kazalo ustanoviti stalni otroški teater?

Za Malikovo nad vse popularno, čeravno ne najboljšo (kar malce enolično) lutkovno igrico, dovolj spretno z minimalnimi spremembami prirejeno za živo gledališče, so se v soboto, 28. II. v gornji dvorani Sindikalnega doma predstavili pionirji kranjskega terena Center—Sever: režiral je **Janez Eržen**, sceno jim je zasnoval in naslikal **Saša Kump**, tehnično je predstavo vodil **Lado Štiglic** — vsi trije člani Prešernovega gledališča.

Premiera (zvečer) je bila namenjena predvsem odraslim, zato ni bilo tistega živega kontakta, na katerega je Malikova igrica vprav preračunana. A celo tistih nekaj otrok, ki je bilo v dvorani, je dokaj živahno poprijelo in pomagalo odpihati Zmaja; odrasli pa so se večidel dobro zabavali, ne samo prizanesljivo se smehljaje, temveč kar neposredno sprejemajoč pisano in živo odrsko igračo.

Nekateri izmed nastopajočih otrok so pokazali presenetljivo inteligenco v igralskih reakcijah in v logičnem tolmačenju besedila; pri drugih je opazen izrazit odrski šarm — tista lastnost , brez katere ne more izhajati noben igralec počenši od otroškega diletanta do svetovnjaškega zvezdnika. In skoraj pri vseh (posledica prirojene okretnosti ali vnetega vedenja na odru?) smo z veseljem zaznali odrsko sproščenost, iznajdljivost in neženiranost. Na teh treh temeljih bi bilo mogoče z izborom iz tega otroškega ansambla in s pritegnitvijo še nekaterih podobno talentiranih otrok, pod spretnim, pedagoško nadarjenim in gledališko rutiranim voditeljstvom (kakršno je bilo tokratno) v Kranju formirati reden otroški teater v večjem formatu, v bolj civiliziranih tehničnih pogojih: oder (in oprema odra), na katerem so otroci topot nastopili, je bil namreč naravnost predpotopno reven in kar čudno je, da je predstava v tehničnem pogledu vsaj tako dobro uspela in da ni bilo posebnih motenj.

Pravcato malo doživetje je bila scenografija v slogu primitivne, toda učinkovite in okusne slikanice: risana in barvana nad vse korajžno, v širokih ploskvah, drznih barvnih kombinacijah in v kar nesramni perspektivi — je učinkovala sveže, vzdramljivo in vrhu tega še stilno ustrezno. Taki so bili tudi kostumi (isti avtor).

Režiserjevo delo se je dosti pozitivno poznalo v dveh oziih: v igralskih rezultatih (omenjena inteligenca govorjenja in odrska okretnost vseh otrok) — pa tudi duhovitih in izvirnih sceničnih domislicah (ura s kukavico, pripovedovalec kot oživljena lutka, »avtomobilski« promet itd.) — bistveni in usodni nedostatek režije pa je, da ni bila še bolj pogumna v adaptaciji Malikovega siromašnega besedila in da te borne dramske osnove ni bolj okrasila s še večjim številom takih domislekov.

H. G.

Ob Dnevu žena

Junaška mati

Petindvajset let ji je bilo, ko je s štirimi otroki ostala brez moža. Ob večerih, ko je utihnilo otroško čebljanje, je dolgo v noč premišljala, kako bi svoje nebogljenčke vzredila v zdrave in poštene ljudi. Na hiši je ostal še dolg od moževe bolezni, zato bodo morali otroci drugam po zaslužek.

Samo za otroke je živela. V boju za obstanek je postajala iz dneva v dan bolj odločna in samozavestna. Kmečka hranilnica in posojilnica ji je zaračunavala 15% obresti na dolg, tako da ni mogla niti obresti redno plačevati, kaj šele dolg. Z druge strani je pritiskala davkarija. V hišo so prihajali neznanci, uradni ljudje, in rubili in odnašali. Delala je in trpela, skušala je obdržati vsaj hišo, da bi imeli otroci zavetje, dokler ne dorastejo.

Nikdar ni bila verna; v domačih duhovnikih je uvidela hinavce — steber klerikalizma. To se ji je maščevalo. Na sebi je občutila sovraštvo, kakršnega so zmožni le klerikalci. Enemu med temi »prirepniki« je dala kmečka posojilnica kredit; na dražbi je odkupil polovico njene hiše. Prenesla je tudi ta udarec. Čutila pa je, da je dobila v hišo gada, ki ji bo vseskozi v nesrečo.

Kapitulacija stare Jugoslavije in okupacija sta naši njeno družino pripravljene. Italijane je sovražila, da bi se povrnili časi, ki jih je tik pred vojno preživela, si ni želela; preostala ji je le pot naprej — pot borbe za svobodo. Otroci so ji prinašali partizansko literaturo, sama pa je pletla in šivala za partizane. Tedaj se ji svet ni zdel več tako krut in temačen, čeprav se je njena družina zelo povečala — skrbeti je morala za vse, ki so se borili po gozdovih. Iz dneva v dan je postajala živahnejša.

Ko so gozdovi ozelenell, je odšel v partizane njen prvi sin, nato drugi; tretji je delal ilegalno v Ljubljani. Hčerka pa je bila vključena v narodnoosvobodilno gibanje od vsega začetka. »Bojim se zate«, ji je nekoč dejala mati, »pojdi še ti mednje. Če že umreš, je bolje, da med našimi, kakor v rokah fašistov.« Ko je hčerka odšla, ni jokala, kakor ni jokala za sinovi.

Ostala je sama in čakala, kdaj jo bodo zaprli. Naslednji dan so res prišli ponjo, jo zaslišali in mučili. Ni se jih bala; ponosno je priznala, da so odšli otroci v partizane. Še to je dejala, naj bodo prepričani, da se bodo partizanske vrste množile tem hitreje, čim bolj bodo terorizirali slovenski narod. Pred fašisti ni jokala, niti jih ni prosjačila. Zato so jo označili za bandita prve vrste.

Začelo se je romanje. Iz domačega zapora v Šentpetersko kasarno v Ljubljani, od tam na Rab in kasneje v Gonars. Njen del hiše je ostal prazen, v drugem pa se je košatil okupatorjev prirepnik.

Tudi zapori je niso strli. Vedno znova je povpraševala po partizanih in njihovih uspehih, hrabrila vse, ki se jih je lotevalo malodušje, skrbela za otroke, internirane skupno z materami. Bila je med organizatorji upora proti papeževemu odposlancu, ki je prišel v spremstvu italijanskih vojakov tolažit — verne. Papežev odposlanec se ni nadejal takega sprejema. Ko se je pripeljal pred zbor jetnikov, so vsi zagnali krik in ga začeli zmerjati. Prestrašen se je umaknil, ne da bi »verne« blagoslovil.

Nekaj dni po kapitulaciji Italije je zvedela, da je v borbi z Nemci padel sin, ki je odšel prvi v partizane. Jokala je, ko je bila sama, toda ljudje njene bolečine in solza niso videli. Teden dni kasneje so prišli v hišo Nemci in belogardisti, jo zvezali in odpeljali, hišo pa pred njenimi očmi zažgali. Ničesar ni mogla rešiti. Iz mržnje do tistega, ki se ji je vselil v hišo, je želela, da bi dom zgorel do tal. Pa ni bilo tako. Hlapci so bili okupatorju še potrebni, zato so vojaki pogasili ogenj, ko je začel siliti v »hlapčev« del. — Še isti dan bi morala jetnica pasti z mnogimi živimi talci, pa se ji je posrečilo pobegniti. Potem so jo preganjali kakor psa. Vendar, med dobrimi znanci je našla zmeraj zatočišče. Čez dva meseca je dobila sporočilo, da ji je padel najmlajši sin. Še bolj je stisnila zobe in s še večjo požrtvovalnostjo je hodila na zveze s partizani, dokler je niso Nemci odpeljali v Nemčijo, od koder se je vrnila šele po osvoboditvi.

Mama, hvala ti za vso tvojo skrb in trpljenje!

Partizanka

V prihodnji številki „Inteksova" nagradna križanka

ZANIMIVOSTI PO ŠIRNEM SVETU

EISENHOWER BO PIL KONJAK IZ NAPOLEONOVE KLETI

Direktor pariškega hotela „Jurij V." Em Blouhot se je pripeljal v New York do Eisenhowerja z darilom, „kakršnega mu nihče ne more dati." Podaril mu je steklenico konjaka iz leta 1800, ki jo je imel še Napoleon I. v svoji vinski kleti.

APARAT, KI POKAŽE ŽARIŠČE RAKA

Pred nedavnim so poročali angleški in nemški časopisi o iznajdbi novega elektronskega aparata, ki bo revolucionarno posegel v zdravljenje rakastih obolenj. Radioaktivni izotopi, ki se tvorijo v atomski bateriji tega aparata, kažejo, v katerem delu organizma je tkivo obolelo za rakom. Pravijo, da so doseženi že zelo pomembni rezultati.

DNEVNO TRIKRAT OKOLI SVETA

Tramvaji, avtobusi in trolejbusi 12 največjih jugoslovanskih mest so prevozili lani 40 in pol milijona kilometrov. Dnevno bi ta vozila lahko trikrat obšla zemljo po ekvatorju.

KJE SE NAJRAJE PREVAŽAJO?

Beograjčan se posluži avtobusa, trolebusa ali tramvaja 233 krat v letu, Zagrebčan 295 krat, Ljubljančan 200 krat, Sarajevčan 158 krat, Skopljanec pa 34 krat.

JUGOSLOVANSKI STROKOVNJAKI GRADIJO PRISTANIŠČE V SIRIJI

Lani v novembru so prevzeli jugoslovanski strokovnjaki gradnjo obmorskega pristanišča v sirijskem mestu Latakija. Pristanišče, ki mora biti dograjeno 1. januarja 1957. leta, gradijo s pomočjo strojev, s katerimi smo doma zgradili vse večje objekte in so jih izdelale tovarne „Prvomajska", „Ivo Lola Ribar", „Djuro Djaković" in drugi.

BISER

MESEC MADŽARSKO-SOVJETSKEGA PRIJATELJSTVA

V Madžarski se je začel 18. februarja mesec sovjetsko-madžarskega prijateljstva, ki ga bodo podaljšali do 4. aprila. Madžarski optimisti menijo, da jim bo morda v teh 60 dneh res uspelo ustvariti prijateljske vezi...

— — —

Govor, ki ga je imel ob otvoritvi „meseca prijateljstva" predsednik madžarske vlade, je trajal približno 40 minut. Pričakovali bi, da bo posvetil govornik večji del svojega govora „pomoči SSSR Madžarski". V resnici pa je govornik žrtvoval celih 35 minut za napad na grško-turško-jugoslovansko zbližanje in za druga mednarodna vprašanja". Glavni temi pa je posvetil celih 5 minut. Vse kaže, da ni imel kaj povedati o tem, za laž pa ni bil pri volji. V teh 5 minutah je v različnih variacijah povedal le, da je dobila Madžarska od SSSR nesebične izkušnje. Govor je zaključil z vzklikom: „Madžarska je dobila od SSSR življenje!"

Res ga je dobila, samo kakšno?

— — —

Na neki železniški postaji na Madžarskem je v „mesecu prijateljstva" prebivalstvo z zastavami in godbo pričakovalo salonski vlak, ki je pripeljal v to mesto en sam samcat — sovjetski film.

GLAVNA STVAR JE . . .

— Pomagajte, fantje, tovarna se podira!
— Nimamo časa, delimo dobiček!

(Iz »Totega lista«)

S sodišča

POPRAVEK

V zadnji številiki lista smo objavili, da je sodišče **Jožetu Pintarju iz Šenčurja** odmerilo 20 dni zapora. To in vse ostalo se v resnici nanaša na **Maksa Sodnika iz Šenčurja**, saj je slednji izvršil fizični napad na Pintarja.

Franc Albreht in Marija Albreht iz Snakovega pri Križah sta pred sodiščem lažno pričala, za kar sta bila obsojena vsak na 2 meseca zapora. Sodišče je Mariji Albreht odložilo kazen za 3 leta pod pogojem, da v tem času ne bo storila enakega ali še hujšega kaznivega dejanja.

Janez Cotman z Male Rupe pri Kranju je v letih 1951 in 1952 ukradel 2 moški kolesi, v tovarni Iskra različen električni material in pri nekem posestniku na Suhi pri Predosljah 2 kokoši. Za vse to je bil obsojen na 1 leto in 8 mesecev zapora.

Leopold Mohorič iz Dolenje vasi v občinskem ljud. odboru Selca je lani nekaj ukradel, razen tega se je pečal z nedovoljenim nakupom in prodajo lesa. Obsojen je bil na 5 mesecev zapora.

Janez Lavtar iz Dolenje vasi v občinskem ljudskem odboru Selca je lani v juniju odpeljal iz tujega gozda okoli 2 prm hlodov, last KZ Bukovica, da bi jih prodal na žagi v Selcih. Zaradi tatvine bo 3 mesece v zaporu.

Marija Potočnik iz Bukovice pri Selcih je vzgojo svojega 15-letnega sina popolnoma zanemarila. Fant je bil prepuščen samemu sebi, celo spodila ga je od doma in ga navajala k tatvini. Sodišče je Potočnikovo obsodilo na leto dni zapora. Franc, ki je s privoljenjem svoje matere okradel Lovrenca Kodra in ukradene stvari prodal, bo moral po sklepu sodišča za 3 leta v vzgojni zavod.

SS = Stalinov OROŽJE

Pričevanje Aleksandra Weissberga - Cybulskega

8. avgusta 1937: od tekočega traku k pretepanju - 8 milijonov zaprtih „kontrarevolucionarjev" - General s 16 ranami pripoveduje

Svetovnoznani avstrijski znanstvenik in komunist Aleksander Weissberg je delal od leta 1931 do 1934 v harkovskem fizikalnem institutu kot visokokvalificiran strokovnjak za raziskovanje nizkih temperatur. Bil je član avstrijske sekcije Kominterne.

V letih velike »čistke« je bil aretiran. Pomagale mu niso niti telegrafske intervencije profesorja Einsteina niti francoskih atomskih znanstvenikov, nosilcev Nobelove nagrade, Frederika in Irene Jolliot-Curie osebno pri Stalinu. Krvavi smrtni ples, ki ga je takrat po Stalinovih navodilih sprožil NKVD, ni zajel samo Weissberga in vseh znanstvenih delavcev v institutu za fiziko v Harkovu, temveč se je prenesel na čedalje širše sloje prebivalstva.

Nihče se ne čuti varnega

Ljudje so v svojih domovih spali oblečeni in pričakovali NKVD, da pride ponje, ob postelji pa so hranili vrečo s prepečencem, ki so jo potem odnesli s seboj v zapor. Nastal je vsesplošen preplah. Nihče se ni več čutil varnega. Niti na cesti, niti doma se ljudje niso upali pogovarjati. Po nalogu partijskih sekretarjev so morali prijavljati »nevarne sovražnike« iz svoje soseščine, da sami ne bi bili osumljeni. Morali so si izmišljati fantastične budalnosti in vsak, še tako nepomemben pogovor tolmačiti kot kontrarevolucionarno dejavnost, sovražno agitacijo in špijonažo. Najprej so preiskovalci NKVD izsiljevali priznanja z metodo tako imenovanega »tekočega traku«, t. j. z neprestanim zasliševanjem, monotonim ponavljanjem dveh samih vprašanj (»Kdo te je zasnubil?«, »Koga si zasnubil?«) skozi cele dneve, dokler zapornik že ni bil tako fizično in živčno izčrpan, da je priznal najnesmiselnejše obtožbe. Potem, ko je reka državljanov, ki se je valila v zapore, že tako narasla, da za to ni bilo več časa, so vsi zapori v Sovjetski zvezi prešli v sistem pretepanja. To se je zgodilo skoraj povsem istočasno — 7. ali 8. avgusta 1937 — od Negorelega na zahodu do Vladivostoka na vzhodu, od Arhangelska do Kavkaza.

„Majčkena" napaka

Znanstvenika Weissberga so po sedmih dneh in nočeh nepretrganega »tekočega traku« prisilili, da je priznal, da je pripravljal atentat na Stalina in Vorošilova, ko bi prišla na lov na Ural. Priznal je, da je to nalogo dobil leta 1931, ko ga je nemška Gestapo postavila kot špijona in diverzanta v Sovjetsko Rusijo. Pri tem pa se je rabljem izmuznila usodna napaka, kakor smo jih vajeni tudi v povojnih protijugoslovanskih »procesih« proti Laszlu Rajku, Trajču Kostovu itd. itd. — Pozabili so na čisto drobno malenkost, na dejstvo namreč, da je Hitler prišel na oblast šele 30. januarja 1933!

Na jesen 1937 so se podrli vsi jezovi. Zavladalo je brezumje. Vsak dan, vsako uro so republiški državni tožilci odobravali odločbe o aretacijah. Pri tem niso niti brali imen osumljenih. NKVD-jevci, osvobojeni vseh obzirov razuma, morale in nacionalnih koristi, so si izmišljevali vedno bolj neverjetne zarote. Vsakdo je priznal vse obtožbe in potegnil za seboj pet do deset novih osumljencev. Vsak od teh petih je »izdal« pet novih. Čez mesec dni je prišlo v zapor že 25 novih osumljencev. Ko je preteklo pol leta, je število »pristašev« prvega zapornika naraslo že na 15.000 »kontrarevolucionarjev«, če ne upoštevamo razlike, ki je nastala zaradi tega, ker so osumljenci naznanjali drug drugega. Weissberg pravi, da je bilo takrat v sovjetskih zaporih nad osem milijonov ljudi.

Cesar je bil nag

Tiran se je končno ustrašil posledic lastne drznosti, toda NKVD ni mogel nazaj. Bilo je preprosto nemogoče osvoboditi človeka, ki je bil denunciran kot Hitlerjev agent ali terorist. In to je bil vsak! Seveda so policisti vedeli, da je vse to čista izmišljotina, toda tega si niso priznali niti med seboj. Podobni so bili ljudem iz Andersenove pravljice o »cesarjevi novi obleki«. Cesar je bil nag, toda vsakogar, ki ni »videl« obleke, so proglasili za bedaka. Ko so v Weissbergovo celico nekoč privedli bivšega NKVD-jevca, ki je — kot tisoči vrstnikov s samim šefom »čistk« Ježovim na čelu — sedaj padel v nemilost, gā je napadel nekdo od zapornikov, ki je prej trpel pod njegovimi udarci. Weissberg je vprašal novinca:

— Zakaj si ga tepel? Si mar res mislil, da je špijon?

— Saj vendar nisem idiot! Kdo pa je tukaj sploh špijon?!

— Zakaj si ga torej tepel?

— Nisem hotel biti tukaj že eno leto prej.

Stalin - falsifikator

Mrzlično ubijanje je doseglo svoj višek z aretacijami in umori sovjetskih vojaških funkcionarjev, med njimi generala Tuhačevskega. Domala ves višji komandni kader takratne Rdeče armade je padel v ječo. Mnogo starih revolucionarjev se je upiralo aretaciji. Bili so ustreljeni v lastnih stanovanjih. General Gamarnik je napravil samomor.

Weissberg je bil nekaj časa v zaporu z generalom Boguckim, herojem revolucije in državljanske vojne, invalidom brez roke in s 16 ranami. Ta je Weissbergu pripovedoval, da se je Gamarnik ubil zato, ker so od njega zahtevali, naj skupaj z Vorošilovim in Budjonijem sodi na tajnem procesu proti maršalu Tuhačevskemu in ostalim. Šef NKVD Ježov mu je pokazal pismene »dokaze« o maršalovem izdajstvu.

Gamarnik, ki je bil kot šef politične uprave Rdeče armade v tesnem stiku z NKVD, je poznal Ježova in vedel, da so ti dokumenti ponarejeni. Odšel je k Stalinu. V pogovoru z njim je spoznal, da falsifikator ni Ježov, ampak sam — Stalin. Potem je odšel domov in se ustrelil.

Kasneje se je Weissberg zanimal za stvar, zlasti za ponarejene dokumente. O tem je govoril z različnimi osebami. Prišel je do sledeče ugotovitve:

(Nadaljevanje prihodnjič)

Nekaj za naše žene

Kako naj se vedem za mizo

Tudi po vedenju za mizo lahko presodimo omiko ljudi. Dobro vzgojen človek bo pravilno ravnal z žlico, nožem in vilicami in ne bo svojim sosedom s srebanje, žvenketanjem pribora itd. v posmeh.

Žlico držimo vedno v desnici. Palec jo drži zgoraj, kazalec od strani, ročaj pa je oprt na sredinec. Roke imamo le do zapestja na mizi, telo pa nagnemo pri jedi nekoliko naprej. Zelo neokusno je, če roko trdo opiramo ob mizo in silimo z glavo za žlico ali vilicami. Komolce držimo ob sebi, da ne motimo sosedov. Goste vložke na juhi prerežemo z žlico, pazimo pa, da nam ne sfrče na mizo, ali da ne poškropimo prta. Ne pobirajmo s krožnika zadnjih kapelj! Ko juho pojemo, pustimo žlico na krožniku (ne oblizujmo je!).

Pri mesnih jedeh držimo vilice v levici in nož v desnici. Ročaja vilic in noža počivata v dlaneh, kazalca pa položimo na gornja robova ročajev. Zrezka ali pečenke ne razrežimo hkrati. Vsak grižljaj odrežimo sproti. Med jedjo nikoli ne mahajmo z nožem in vilicami okoli sebe. Grdo je tudi, če kdo pri jedi glasno cmoka in ropoče s priborom. Najbolj neokusno pa je, jesti z nožem. Grižljaje mesa nabodemo s pomočjo noževe konice na vilice, nato dodamo spet s pomočjo noža nekaj omake ali druge prikuhe in nesemo vilice počasi k ustom.

Rabljenih vilic in noža ne polagajmo na prt. Pustimo ju na krožniku in sicer tako, da sta oba ročaja obrnjena na desno. Če pa jed prekinemo, položimo vilice in nož tako, da se konici križata.

Zelenjavo pa tudi nekatere mesne jedi (vampi, možgani, pražena jetrca, itd.) jemo samo z vilicami. Tedaj držimo vilice v desnici, v levico pa vzamemo košček kruha in si z njim pomagamo nabadati jedi na vilice.

Kako pa z omako, če vam je ostala na krožniku? Francozi jo pojedo s koščki kruha, ki jih nabadajo na vilice, Nemci pa smatrajo to za veliko neotesanost in pustijo omako raje na krožniku. Mislim, da je pametneje posnemati Francoze.

O krompirju

Menda ni kuhinje v Sloveniji, kjer ne bi bil krompir po gosto na jedilnem listu. Je pač eno najcenejših živil, druga njegova prednost je ta, da ga je mogoče uporabiti za zelo okusne jedi.

Prav droben krompir pečemo, srednje debelega kuhamo v oblicah, debelega pa uporabljamo za krompirjev pire ali kašo, za cmoke ali žgance, juhe itd.

Krompir v oblicah naj bo približno enako debel, sicer se bodo drobni krompirji razkuhali, debeli pa ostali na pol surovi. Krompir pristavimo zmeraj z mrzlo vodo, ki jo osolimo ali okisamo, da se sadeži ne razkuhajo. Okus znatno zboljšamo, če dodamo ščepec žganega apna. Olupile pa ga bomo hitreje, če ga bomo oblile z mrzlo vodo takoj, ko smo odcedile krop. Nikakor pa ne pustimo krompirja v oblicah pokritega, da ne dobi neprijetnega okusa in vonja.

Krompir za solato skuhaj toliko prej, da se ohladi v vodi, v kateri se je kuhal. Tako se nam med rezanjem ne bo drobil. Krompirjevo solato izboljšaš, če ji znanim začimbam dodaš drobno zrezane čebule, česna in nekoliko gorčice.

Voden krompir izboljšaš, če ga daš pred kuho na vroč štedilnik, da voda izhlapi.

Krompirjeve olupke lahko koristno izrabimo. Kuhane primešamo kurji piči, surove pa operemo, skuhamo in vodo porabimo za umivanje steklenih predmetov, kozarcev, kristalnih krožnikov, skled, zrcal, šip, lončenih ploščic, za čiščenje lakiranega pohištva in madežev na jedilnem priboru. Posodo, v kateri smo kuhale barvo, očistimo, če kuhamo v njej krompirjeve olupke.

V vodi, iztisnjeni iz surovega, nastrganega krompirja in precejeni skozi belo krpo, izvrstno operemo barvasto svilo; fine tkanine občutljivih barv pa izgube tudi vse madeže.

Nikoli ne kuhajmo nezrelega krompirja, ki ima v sebi solanin, neke vrste strup. Solanin nastaja tudi v zrelem krompirju, če je izpostavljen svetlobi. Zato hranimo krompir v temnih in hladnih kleteh in ga pokrijmo s slamo ali vrečami. Na toplem začne krompir kaliti, zaradi česar izgublja na vrednosti. Vitamin B, ki je pred kaljenjem tik pod kožo, preide v klice, ki jih zametujemo.

Ogljikovi hidrati nadomestijo izgubljeno energijo, zato naj vsakdo, ki težko dela, pridno uživa krompir.

Še je čas! **Berite, širite in naročajte „Glas Gorenjske"!**

Nagradno tekmovanje bo 25. marca zaključeno z žrebanjem. Pripravili smo lepe nagrade za naročnike in zbiralce naročnikov v vrednosti 500 000 din.

PRAVNI NASVETI

Preklic darilne pogodbe

N. A. — J. Ker nimate lastnih otrok, ste svojemu nečaku izročili svoje celotno kmečko posestvo in si pri hiši izgovorili do smrti brezplačno stanovanje in hrano. Odkar se je Vaš nečak poročil, ravna z Vami zelo grdo in Vam daje slabo hrano.

Zanima Vas, ali je mogoče preklicati daritev, ki jo določa darilna pogodba.

Odgovor: Na splošno velja načelo, da darilnih pogodb praviloma ni mogoče preklicati. Vendar pa v primeru, če kaže obdarjenec veliko nehvaležnost do darovalca, je daritev mogoče preklicati. Velika nehvaležnost pa pomeni take poškodbe na telesu, časti, na svobodi ali na lastnini, da se sme zoper poškodovalca postopati po kazenskem zakonu — uradno ali na zahtevo poškodovanca.

Če bi Vas torej Vaš nečak v prepiru poškodoval na telesu ali Vam žalil čast in dobro ime, ali se kakorkoli pregrešil proti Vaši lastnini tako, da bi bilo mogoče uvesti kazenski postopek zaradi njegovega ravnanja, potem bi lahko naknadno preklicali darilno pogodbo.

Invalidska pokojnina

Y. — 26. II. 195. Zanima Vas, kolika naj bo Vaša invalidska pokojnina in kolik sme biti Vaš zaslužek, da ne izgubite invalidske pokojnine.

Odgovor: Ker v dopisu niste navedli zadostnih podatkov, ni mogoče navesti točnega zneska Vaše invalidske pokojnine. Vsekakor pa bo odvisna od tega, ali ste bili pred invalidnostjo delavec ali uslužbenec, od stopnje Vaše strokovne izobrazbe, od dobe Vaše zaposlitve pred nastopom invalidnosti in od stopnje same invalidnosti. Kolikor ste že delj časa invalid, boste v kratkem prejeli — če je še niste — novo prevedbeno odločbo za pokojnino.

Novelirani čl. 28. Uredbe o določanju in prevedbi pokojnin (Uradni list FLRJ, 2/53) določa, da se ustavi plačevanje pokojnine, ko se njen uživalec zaposli s polnim delovnim časom. Če se pa zaposli z nepopolnim rednim delovnim časom, pa uživalec ne prejema pokojnine, če zaslužek (honorar) iz take zaposlitve presega dve tretjini pokojnine ali če je večji od 6000 dinarjev mesečno. Na podlagi pravnomočne odločbe o pokojnini tedaj lahko uravnate svojo bodočo zaposlitev tako, da ne boste izgubili pokojnine.

O jeseniških strelcih

Lani so jeseniški strelci s prostovoljnim delom začeli graditi novo moderno strelišče in tam skupno z drugimi prostovoljci opravili 4095 protsovoljnih ur. Letos pa bodo odprli strelišče olimpijskih izmer, zabavni prostor za jeseniške delavce, odkrili pred strelskim domom spomenik heroju Matiju Verdniku in razvili svoj društveni prapor. V juliju pa nameravajo organizirati strelski teden.

Na rednem letnem občnem zboru pred nedavnim so strelci sprejeli več koristnih sklepov, med drugim tudi, da bo sleherni član opravil v letošnjem letu 20 prostovoljnih delovnih ur. Že zaradi delavnosti te strelske družine bi bilo prav, če bi jeseniška železarna in vse množične organizacije še naprej strelcem pri delu pomagale.

• Šport • Telesna vzgoja • Šport •

Zakaj smo opustili Triglavski smuk

Ne vem, zakaj je dobro, da smo opustili nekatere tradicionalne smučarske prireditve, ki so v preteklih letih zelo dvigale nivo našega smučarskega športa. Zakaj n. pr. ni več Mihovega smuka z Vršiča ali z vrha Mojstrovke? Maha Areš je bil eden redkih partizanov iz gornjesavske doline in prav gotovo zasluži, da se Mihov smuk uvede v stalni koledar smučarskega ali telesnovzgojnega društva v Kranjski gori, Gorenjske smučarske podzveze ali Smučarske zveze Slovenije.

Pravtako nam je nerazumljivo, zakaj ni več Triglavskega smuka? Saj so naši najboljši alpski vozači od 1931. leta dalje, ko je bil prvič izveden, vedno radi tekmovali na tej progi. Triglavski smuk je postala priljubljena smučarska prireditev naših in inozemskih alpskih vozačev.

Po osvoboditvi je bil Triglavski smuk le nekajkrat organiziran, čeprav je bila udeležba zelo množična. Zadnja prireditev na Triglavu je bila spomladi leta 1950; tako smo torej že tri leta brez Triglavskega smuka.

Prosimo vse funkcionarje smučarskih organizacij, naj poskrbe za ponovno izvedbo Triglavskega smuka. Morda bi to lahko storila Gorenj. smučarska podzveza ali Smučarska zveza Slovenije. Letos za 30-letnico ustanovitve Jugoslovanske smučarske zveze bi bilo tembolj umestno organiziranje Triglavskega smuka. Dobro pa bi bilo, če bi prireditev izvedli nekoliko prej kakor v preteklih letih, da bo sneg še ugoden za tekmovanje. Najprimernejši bi bil začetek aprila.

Alpski vozač

Smučarska prireditev v Preddvoru

Pripravljalni odbor smučarskega kluba v Preddvoru je preteklo nedeljo priredil medkrajevne smučarske tekme, ki so se jih razen domačinov udeležili Jezerjani, Olševčani in Predosljani. Udeležba je bila odlična, saj je tekmovalo kar 100 članov, mladincev in pionirjev. **V teku na 500 m** so se pomerili pionirji izpod 10 let, od katerih je bil najboljši **Janez Grabnar** (Jezersko); **na 1 km** starejši pionirji: 1. **Stanko Arh** (Preddvor); **na 1.5 km** pa najboljši pionirji, od katerih se je najbolje odrezal **Ivan Likar** iz Predoselj. Prav tako so **na 1.5 km** dolgi progi tekmovali mladinci, med katerimi je zmagal **Jaka Zadnikar** (Jezersko). Nato so bili teki članov **na 5 km**, kjer je dosegel prvo mesto **Franc Justin** (Jezersko).

V veleslalomu so dosegli sledeče uspehe: **člani** (450 m, 24 vratic za 100 m viš. razlike): 1. Fr. Jeki (Jezersko); **mladinci** (400 m, 20 vratic) 1. Jaka Zadnikar (Jezersko) in **pionirji** (350 m, 16 vratic) 1. Jože Polajnar (Jezersko). V tem tekmovanju so se pokazali popolnoma nadmočni Jezerjani nad ostalimi udeleženci, katerim je bilo to prva večja preizkušnja.

Vzgojno delo Ljudske tehnike v Loki

Ljudska tehnika v Loki je zelo razgibana. Avto-moto društvo bo kmalu zaključilo tečaj za svoje člane, pripravlja pa tudi tečaj za novince.

Razen tega bo poskrbel mestni odbor Ljudske tehnike za svoje člane in drugo prebivalstvo različna predavanja iz tehnologije, metalurgije, telefonije, elektrike itd. Predavanja bodo ponazorjena s slikami in po možnosti celo s filmi. Verjetno pojdejo s temi predavanji tudi na podeželje.

Gmotno je društvo dokaj trdno. Manjka mu pa kinoprojektor, razno orodje in učila. Vse to pa si nameravajo člani polagoma nakupiti.

Da bi si sleherni pridobil čimveč tehničnega znanja, bi bilo nujno mobilizirati v Ljudski tehniki vse strokovnjake, ki so še izven te organizacije. Upajmo, da si bodo v Škofji Loki kmalu pridobili vse tamkajšnje inženirje, električarje, mehanike, profesorje itd.!

F. N.

„Titan" - zmagovalec v patrolnem teku

To nedeljo je bil v Kamniku patrolni tek na približno 8 km dolgi progi. — Tekmovali so športniki iz kamniških podjetij. Po ostri borbi je zmagala ekipa »Titana« in si priborila pokal.

Tekmovanje pionirjev v Preski pri Medvodah

Prejšnjo nedeljo so se dijaki preške gimnazije na Čerinu pomerili v smučanju. Tekmovali so v veleslalomu, teku in skokih. V veleslalomu je bil prvi Trampuš, ki je dosegel najboljši čas dneva in je zmagal z velikim naskokom.

Nato so šli tekmovalci na start 1.300 m dolge proge. Tu se je najbolj izkazal Tavčar. Progo so nato prevozile še tri pionirke, med katerimi je zmagala Marinka Šušteršič.

Največje zanimanje je bilo za skoke z 10 metrske skakalnice. Tu je s sigurnimi skoki dosegel prvo mesto Trampuš, tik za njim pa se je plasiral Kern, ki je imel najdaljše skoke. Tekmovanje jo pokazalo, da je med dijaki nekaj zelo nadarjenih smučarjev, ki se bodo lahko razvili.

Kegljaški šport na Bledu

Pred dvema mesecema so na Bledu ustanovili kegljaški klub, ki se je takoj začel s pridom uveljavljati. Doslej so imeli blejski kegljači že tri tekmovanja s sosednimi klubi. Eno tekmo so odločili v svojo korist, dve pa so izgubili od dosti močnejših nasprotnikov. Blejski kegljači marljivo trenirajo in se pripravljajo za prvenstveno tekmovanje s kegljači Gorenjske, kjer se nadejajo, da bodo zavzeli vidno mesto.

(Odreži in izpolni)

Dopisnica

10 din

Uprava

„Glasu Gorenjske"

KRANJ

Savski breg 2

(ime in priimek

(kraj, ulica, štev., zadnja pošta)

naročam tednik „Glas Gorenjske".

Naročnino (celoletno, polletno, četrtletno, mesečno) bom poravnal, čim prejmem položnico.

podpis:

(Odreži in izpolni)

4

THEODOR STORM

USTOBRBEC

Prevedel Rudolf Kresal

„Čuj," sem spet začel, „neko uslugo bi mi lahko napravila; med vašimi lutkami je nekdo, ki mu je ime Jurček; nadvse rad bi si ga malo od blizu ogledal."

„Kumarico misliš?" je dejala Lizi in malo pomišljala. „No, že pojde; toda hitro, preden se vrne oče!"

Ob teh besedah sva že stopila v hišo in naglo stekla navzgor po polžastih stopnicah. — V veliki dvorani je bila skoraj tema; zakaj okna, ki so vsa gledala na dvorišča, je zakrival oder; samo posamezni svetlobni prameni so padali skozi zavesine reže.

„Pridi!" je dejala Lizi in dvignila ob odru preprogo, ki je pokrivala steno; smuknila sva skozi in stal sem v čudežnem templju. — Toda, ko sem ga gledal od zadaj in v dnevni svetlobi, je bil videti precej klavrn; ogrodje iz letev in desk, prek njih pa nekaj pisano pomazanih platen: to je bilo prizorišče, kjer je šlo življenje svete Genovefe v tako varljivi resničnosti mimo mene.

Vendar sem se prezgodaj pritoževal; tam na žici, ki je bila napeta od neke kulise do stene, sem videl viseti dve čudni lutki; viseli pa sta s hrbtom proti meni, zato ju nisem mogel spoznati.

„Kje pa so druge, Lizi?" sem vprašal; zakaj rad bi si bil hkrati ogledal vso družbo.

„Tule v skrinji," je dejala Lizi in s svojo drobno peščico potrkala na neki zaboj v kotu. „Tile dve tukaj sta že pripravljeni; le pridi sem in si ju oglej; on je že tu, tvoj prijatelj Jurček!"

In res, bil je on sam. „Ali bo drevi spet igral?" sem vprašal.

„Seveda, ta je zmerom zraven!"

Stal sem prekrižanih rok in ogledoval svojega dragega, veselega in vseh muh polnega prijatelja. Tu je visel, obešen na sedem vrvic: glavo je imel povešeno, da so njegove velike oči bolščale v tla in mu je rdeči nos kakor kljun ležal na prsih. Jurček, Jurček, sem dejal sam pri sebi, kako bedno visiš tukajle! Tedaj je odgovorilo: „Le počakaj, dragi bratec, le počakaj do drevi!" — Ali sem slišal tudi to samo v svojih mislih, ali mi je bil Jurček sam odgovoril?

Pogledal sem okoli sebe. Lizi je bila odšla; najbrž stoji, sem si mislil, pred hišnimi vrati in pazi kdaj se vrne oče. V tistem trenutku sem jo zaslišal vzkliknili pri izhodu iz dvorane: „Da se mi ne dotakneš nobene lutke!" — — Da — vendar se tedaj nikakor ne bi mogel premagati. Tiho sem stopil na klop kraj sobe in začel vleči najprej eno, potem drugo vrvico; čeljusti so začele šklepetati, roke so se dvigale, in zdaj je začel sunkovito švigati sem in tja tudi čudoviti palec; stvar mi ni delala prav nikakih težav; pa saj si skoraj nisem mogel misliti, da je tako lahko voditi lutke. — Toda roke so se gibale samo naprej in nazaj; jaz pa sem vendar videl, da jih je Jurček tudi vstran iztegoval v zadnji igri, še več, da jih je sklonil nad glavo! Potegoval sem vse žice, poskušal sem s prsti, da bi mu vstran dvignil roke, pa mi ni uspelo. Iznenada je v Jurčku nekaj tiho počilo. Stoj! sem si mislil. Roke proč! Tu bi lahko povzročil nesrečo.

Tiho sem stopil s klopi in prav tedaj sem slišal, da prihaja v dvorano Lizi.

„Hitro, hitro" je vzkliknila in me skozi temo vlekla k polžastim stopnicam. „Pravzaprav ni prav," je nadaljevala, „da sem te spustila noter, toda, kajne, imel si pa le svoje veselje!"

Mislil sem na tisti rahli pok poprej. Ah, saj ne bo nič hudega! S to samotolažbo sem stekel po stopnicah navzdol in skozi zadnja vrata ven.

Toliko je bilo pribito, da je bil Jurček vendarle samo lesena lutka; a da je Lizi — kako ti je znala Lizi nadvse ljubko govoriti! In kako prijazno me je takoj odvedla gor k lutkam! — Seveda, pa saj je bila tudi sama dejala, da je napravila to tako skrivaj pred očetom; to ni bilo čisto v redu. V svojo sramoto moram priznati, da mi ta skrivnost ni bila neljuba; nasprotno, stvar je s tem zadobila zame še večji čar. Moj obraz je moral spreletavati zelo samovšečen smehljaj, ko sem počasi odšel med vrtnimi lipami in kostanji spet na cesto.

Vendar, ko so me prešinjale takele laskave misli, sem zdaj pa zdaj zaslišal v sobi tisti rahli pok v lutki; najsi sem se lotil česar koli, ves dan nisem mogel spraviti k molku tega neprijetnega glasu, ki mi je zdaj iz duše zvenel.

— — —

Ura je odbila sedem; v Strelskem domu je bilo tedaj, v nedeljo vse zasedeno; to pot sem stal zadaj, pet čevljev visoko od tal, na prostoru za dvojačo. Lojenke so gorele v pločevinastih obložkih, mestni muzikant in njegovi tovariši so godli, zavesa se je dvignila.

Prikazala se je visoka obokana gotska soba. Pred odprto debelo knjigo je sedel v dolgem črnem talarju doktor Faust in bridko tožil, da mu da vsa njegova učenost tako malo življenja; na sebi nima več nobene cele obleke in od dolgov ne ve, kaj bi; zato se bo zdaj povezal s peklom. — „Kdo me kliče?" se je na njegovi levi strani izpod oboka začul strašen glas. — „Faust, Faust, ne poslušaj ga!" se je začul nek drug tenek glas na njegovi desni strani. — Toda Faust se je zapisal peklenskim silam. — „Gorje, gorje tvoji ubogi duši!" Kakar tožeč piš vetra je izzvenel angelov glas; z leve je preplavil sobo razlegajoč se krohot. — — Tedaj je potrkalo na vrata. „Oprostite, vaša svetlost!" Vstopil je Faustov služabnik Wagner. Prosil je, naj mu za lažja hišna dela dovoli najeti pomočnika, da se bo laže posvetil študiju. „Pri meni," je dejal, „se je oglasil nek mlad mož, ki mu je ime Jurček in zdi se, da ima kar odlične vrline." — Faust je milostno pokimal in dejal: „Prav, dragi Wagner, prošnja vam je uslišana." Nato sta skupaj odšla.

„Oha!" je vzkliknilo; in Jurček je bil z enim skokom na odru, da mu je telečnjak poskakoval na grbi.

Hvala bogu! sem si mislil. Še čisto zdrav je; še prav tako skače kakor prejšnjo nedeljo na gradu svete Genovefe! In čudno, čeprav sem ga dopoldne v mislih še tako grdil, da je samo lesena lutka, ob prvi Jurčkovi besedi je bil tu spet ves njegov čar.

Hitro je hodil po sobi gor in dol. „Če bi me zdajle videl moj ati pači," je vzkliknil, „to bi debelo gledal! Zmerom je govoril: „Jurček, glej, da prideš na konja!" — O, in zdaj sem na konju; zdaj se poženem lahko za hišo visoko!" — Po teh besedah je hotel vreči svojo grbo kvišku; in je tudi res zletela, ker je bila na žici, prav do obokanega stropa; toda — Jurčkove roke so negibno obtičale ob telesu; trzalo je in trzalo, toda dvignile se niso niti za dlan.

Jurček je govoril, ni pa delal nič drugega. — Za odrom je nastal nemir, slišati je bilo tiho, toda jezno govorjenje, nadaljevanje igre je bilo očitno pretrgano.

Zastalo mi je srce; no, ta je lepa! Rad bi bil pobegnil, pa sem se sramoval. In če bi se celo Liziki zaradi mene kaj zgodilo!

Tedaj je začel Jurček na odru iznenada tožeče tuliti, pri čemer so mu glava in roke mrtvo obvisele, na oder pa je spet prišel služabnik in ga vprašal, zakaj tako tarna.

„Oh, moj zobek, moj zobek!" je vpil Jurček.

„Dragi prijatelj," je dejal Wagner, „odprite malo usta, da pogledam!" — Ko ga je nato prijel za veliki nos in mu gledal med čeljusti, je stopil v sobo tudi doktor Faust. „Oprostite, vaša svetlost," je dejal Wagner, „tega mladega moža ne bom mogel porabiti v službi; takoj mora v bolnišnico!"

„Ali je to krčma?" je vprašal Jurček.

„Ne dobri tovariš," je odvrnil Wagner, „to je klavnica. Tam ti izdro modrostni zob in potem boš rešen bolečin.

GORENJSKE

Med Grintovcem in Ljubljano

KONČNO BODO ODSTRANILI RUŠEVINE IZ SREDIŠČA MESTA

Že od osvobojenja sem leže v središču Domžal ruševine bivšega sokolskega doma, ki se jih doslej še ni nihče dotaknil, da jih odstrani. To nalogo si je pred kratkim zadalo TVD »Partizan«, ki bo pristopilo k delu, čim skopni sneg. Prostor bo društvo preuredilo za letno telovadišče.

ODPRLI SO STALNO KOPALIŠČE V MENGŠU

O tovarni glasbil v Mengšu se kaj malo piše, čeprav tam vedno bolj izboljšujejo svojo proizvodnjo, k temu pa mnogo prispevajo tudi k dvigu javne blaginje. V zadnjem času so odprli novo delavnico — niklarijo, ki jim bo mnogo koristila pri izboljšanju kakovosti njihovih proizvodov. Doslej so železne vezi pri glasbilih namreč bronzirali, kar pa ni tako trajno kot niklanje.

V tovarni so odprli za delavstvo tudi stalno kopališče, ki je prvo te vrste v Mengšu. Od kopališča bodo imeli korist tudi drugi Mengšani.

DOBENO DOBI ELEKTRIKO

Dobeno, ki spada v območje mengeške občine, dobi v kratkem električno razsvetljavo. Trasa je že odrejena, vaščani so izkopali jame in pripravili 86 drogov. Imajo že precej zbranega denarja za nakup materiala, kar ga pa še manjka, ga nameravajo dobiti iz izkupička za prodan les.

KAMNIŠKI RDEČI KRIŽ JE DAL LETNI OBRAČUN

Sredi preteklega meseca je imel Rdeči križ v Kamniku redni letni občni zbor, na katerem je podal pregledno sliko svojega delovanja. V tednu TBC in RD je priredil vrsto predavanj v Kamniku, Tunjicah, Nevljah in Polovičah. Obisk predavanj je bi zelo lep. Prav tako je bila v tednu RK pregledana šolska mladina v Tunjicah. Osrednji higijenski zavod pa jih je obiskal z zdravstvenim filmom, ki so ga kar štirikrat vrteli. Organizirali so tudi zdravstveni tečaj za vaško mladino, ki ga obiskuje 80 tečajnic, predvsem iz oddaljenih krajev. Glavna njihova naloga pa je bila osredotočena v veliki nabiralni akciji, da Kamnik pride do prepotrebnega rešilnega avtomobila. Tega so že nabavili, saj so zbrali zanj približno dva milijona dinarjev prispevkov. Največ je prispevala mestna občina (584.000 din), ljubljanski okoliški okraj (500.000 din), ostalo pa vsa večja kamniška podjetja in tudi ostali izvenkamniški kraji.

REDEK JUBILEJ

Preteklo nedeljo sta v Lahovčah pri Komendi praznovala 50-letnico poroke France in Marija Pušavec. »Struklov« ata, kakor se mu po domače pravi, je še vedno krepak in dobre volje. Na redkem življenjskem jubileju se je okrog zlato poročencev zbralo kar 42 njihovih pravnukov, vnukov, sinov in hčera.

(Odreži in izpolni)

Bralci

Še je čas, da se naročite na najbolj razširjeni časopis na Gorenjskem, vplačate naročnino za 1953. leto in se tako vključite v

veliko nagradno žrebanje

100 lepih in vrednih nagrad vas čaka. Med njimi: moderna kuhinjska oprava, usnje za moški plašč, blago za ženske obleke, čevlji, žima, usnje, lemeži, kosa, opeka, vino, čokolada, posteljnina itd.

Samo do 20. marca je še čas. Zato še danes oddajte izpolnjeno dopisnico, da ne zamudite.

Stari naročniki! Oddajte to dopisnico svojim sorodnikom, prijateljem in znancem, da se še oni naroče na naš list!

(Odreži in izpolni)

Iz dolin obeh Sor

PO PETIH LETIH SO SE MRCINE LE ZNEBILI

V nedeljo, 22. februarja so lovci iz Podlonka, Potoka, Davče in Zale ustrelili na Jelovici volka, ki je tam okoli pet let klal srne in ovce. Nenavaden dogodek so seveda pošteno zalili, nekdo pa je celo napisal daljšo pesem o mrcina in njegovi smrti, katere pa žal ne moremo objaviti.

ŽIROVEC REŽIRA NA KOROŠKEM

Koroški prirejajo vsa povojna leta na obletnico prisilne izselitve preko 100 koroških družin v Celovcu proslavo. Leta 1950. so povabili za ta dan ljubljansko Opero, lani Dramo, letos pa bodo sami pripravili kulturni program s pomočjo naših umetniških delavcev. Pod vodstvom pevovodje in skladatelja Radovana Gobca, ki pevce že sedaj vadi, bodo nastopili združeni koroški zbori, medtem ko bo najagilnejša koroška igralska družina iz Brncev naštudirala po vsej verjetnosti »Študentje smo« v režiji Žirovca Silva Ovsenka, ki ga je poslal tja Izvršni odbor LPS. Najbrž bo sodelovala na proslavi tudi godba na pihala SKUD »Tone Čufar« z Jesenic.

KMETIJSKI TEČAJ V SOVODNJU

Kmetijska zadruga v Sovodnju je v prejšnjem tednu priredila tečaj za kmečke fante, ki je trajal celih sedem dni. Zaradi velikega zanimanja, ki so ga pokazali obiskovalci, je tečaj popolnoma uspel. Kot predavatelji so sodelovali domači prosvetni delavci, strokovnjaki Zadružne zveze in sadjarski strokovnjak, domačin. Tečajniki so se seznanili z važnejšimi naprednimi novostmi v poljedelstvu, živinoreji in sadjarstvu. Predavanja je podprlo predvajanje filmov, ki so prikazovali mehanizacijo in kemizacijo kmetijstva v tujini. Tečajniki so bili tudi na poučnem izletu v okolici.

GASILSKI KOTIČEK

Objava štev. 5/53.

Od Okrajnega ljudskega odbora — oddelka za notranje zadeve Kranj — smo obveščeni, da do danes še niso registrirana sledeča prostovoljna gasilska društva:

1. Bistrica-Tržič, 2. Goriče, 3. Gradis IMM, Škofja Loka, 4. Hotavlje, 5. Lesno-industrijski obrat, Tržič, 6. Luže p. Šenčur, 7. Olševk p. Preddvor, 8. Podblica p. Kranj, 9. Prebačevo p. Kranj, 10. Primskovo p. Kranj, 11. Sp. Brniki p. Cerklje, 12. Srednja vas p. Šenčur, 13. Stara Loka p. Škofja Loka, 14. »Standard« Kranj, 15. Suha p. Kranj, 16. Voglje p. Šenčur, 17. Zminec p. Šk. Loka, 18. »Pletenina« p. Kranj.

Prosimo društva, da se takoj prijavijo k registraciji, kar mora biti urejeno do 31. t. m. Potrebne priloge: 1. Prošnja (ne kolkovati, PGD takse prosta), 2. Seznam 10-ih ustanoviteljev društva z navedbo priimka, imena, rojstnih podatkov in naslova bivanja. Razen teh navedb naj se vsak lastnoročno podpiše. 3. Potrdilo, da so vsi ustanovitelji vpisani v volilni imenik. To potrdilo mora biti kolkovano s 100.— din. 4. Potrdilo, da je društvo vključeno pri Okrajni gasilski zvezi. 5. Pravila društva v dveh izvodih.

Na vabilu za letno gasilsko skupščino Okrajne gasilske zveze Kranj, za dan 15. marca letos je izostalo: **»paradna uniforma obvezna«.**

GASILCI IZ BRITOFA SO ZELO DELAVNI

Gasilsko društvo Britof, ki se je lani osamosvojilo, je v enem letu z različnimi prireditvami in prostovoljnim delom zbralo toliko denarja, da si je kupilo zemljišče poleg gasilskega doma, kjer sedaj članstvo vežba. Mokre in suhe vaje imajo redno, za verižne mokre vaje pa se združijo z bližnjimi gasilskimi društvi.

V zimskem času obiskujejo gasilci iz Britofa različne tečaje, med drugim tudi gasilski tečaj, kjer imajo vsak četrtek po 2 uri predavanj. Letos so organizirali tudi ženski odsek, v katerem je 28 gasilk.

Na letošnjem občnem zboru so gasilci skupno s sindikatom Tovarne olja in občinske žage ustanovili igralsko družino. V obnovljeni dvorani Tovarne olja bo v kratkem prva skupna predstava.

GASILCI V RADOVLJIŠKEM OKRAJU

V nedeljo dopoldne so imeli na Jesenicah gasilci radovljiškega okraja in Jesenic svojo redno letno skupščino, na kateri so pregledali svoje delo in pomanjkljivosti in na podlagi doseženih uspehov sprejeli načrt deta za letos. Iz poročil in diskusije vidimo, da so gasilci radovljiškega okraja dosegli lani pomemben razvoj. V teku leta so pridobili 201 novega člana. Tako se je število vsega članstva povzpelo na 3006 gasilcev. Od tega je 42 častnikov, 196 podčastnikov in nad 300 izprašanih gasilcev. Lani so imeli v okraju malo požarov, ki so bili po pravočasni intervenciji gasilcev zadušeni, tako da večje škode ni bilo. Sodelovali so tudi na številnih gasilskih prireditvah in tekmovanjih. Na skupščini jim je k uspehom v lanskem letu čestital tudi zastopnik republiške gasilske zveze in izročil šestim tovarišem gasilsko priznanje II. in III. reda.

TOTI LIST izhaja vsako sredo in stane 6·- dinarjev

PO VAŠEH IN MESTIH GORENJSKE

Z Jesenic in dolin obeh Sav

KDAJ IN KDO BO ZGRADIL MOST ČEZ SAVO PRI JAVORNIKU

Pred 26. leti je povodenj odnesla most čez Savo pri Javorniku. Tako so vaščani Javornika in Koroške Bele vse doslej brez prave zveze z Dobravo in drugimi onkraj Save ležečimi vasmi. Tam imajo mnogi izmed nas zemljo, katero je treba obdelovati. Mnogo razmišljamo, kako bi most vendarle enkrat obnovili. Zato je tudi že skrajni čas. Zdaj vozimo po dve uri daleč naokoli skozi Jesenice na Dobravo, med tem ko bi, če bi bil most, rabili do tja komaj pol ure. To pa se že dosti pozna na polju in doma pri delu. Večkrat so bili že izdelani načrti, toda nobeden teh načrtov se vse do zdaj ni uresničil. Prebivalci Javornika in Koroške Bele kot meščani občinske skupnosti Jesenic upravičeno zahtevamo, da se čimpreje pristopi h gradnji mostu čez Savo pri Javorniku, ker take gradnje z nobenimi samoprispevki sami ne bi mogli izvesti.

NOVICE IZ LESC IN RADOVLJICE

Po dolgih letih so v Radovljici spet odprli kavarno »Grajski dvor«, ki je krasno preurejena. V kratkem se bodo gosti lahko zatekali tudi v moderno restavracijo.

Ne razumemo, zakaj Krajevna mesnica v Lescah ne izobesi v lokalu več mesa. Samo po en kos visi v prodajalni, tako da kupec nima nobene izbire. Je potem kaj čudnega, če hodijo Leščani po meso celo v Begunje, Žirovnico, na Bled in Radovljico? Tam dobijo, kar si želé; pravijo pa tudi, da jim ne odmerijo toliko **kosti.**

Želimo, da bi občinski ljudski odbor v Radovljici poskrbel za javno razsvetljavo, ki nam jo že dolgo obljublja. Delavci, ki prihajamo v temi na delo in tudi v temi odhajamo z dela, smo zlasti pri hoji skozi vas ogroženi. Tri javne luči, za katere so poskrbela leščanska podjetja, vsekakor za Lesce niso dovolj!

Pri kmetijski zadrugi in trgovini »Izbira« v Lescah so še vedno nepokrita gnojišča. Čudimo se, da občinski ljudski odbor in sanitarna inšpekcija ne poskrbita, da bi jih lastniki prekrili, če že ne odstranili.

Zelo hvaležni bomo radovljiškemu kinopodjetju, kadar bo upoštevalo tudi obiskovalce iz okolice in svoj tedenski proprogram objavljalo v časopisju. Leščan.

USPELI ZDRAVSTVENI TEČAJ V RADOVLJIŠKEM OKRAJU

V radovljiškem okraju so organizirali 19 zdravstvenih tečajev za vaško žensko mladino. Tečaji razen v Žirovnici, Kranjski gori in Begunjah povsod odlično uspevajo.

Med najboljšimi je tečaj v Bohinjski Beli, ki ga vodi vojaški zdravnik. Tečajnice redno obiskujejo predavanja. V januarju jih je vodja povedel na Jesenice, kjer jim je dr. Brandstetter razkazal novo bolnico in nato vse tečajnice rentgensko pregledal.

Zelo lepo je uspel tečaj v Podnartu. Šolski upravitelj Ivan Lampič in njegova žena sta v nad 70 urah tečajnice tako temeljito poučila o zdravstvu, da jih je bilo pri končnem izpitu veselje poslušati.

Istočasno je potekal v Podnartu dospodinjsko-kuharski tečaj, ki ga je obiskovalo 20 mladink. Ob koncu tečaja so obiskovalke pripravile okusno zakusko in pripravljene jedi spretno servirale, tako da je slovesnost v zahvalo predavateljem potekala v najlepšem razpoloženju.

Tudi to je za vas

DEŽURNA SLUŽBA

Zdravniška dežurna služba za Kranj in okolico je vsako noč od 20. ure zvečer do ponedeljka do 6. ure zjutraj. Za državne praznike in vse ostale proste dneve je dežurna nočna služba urejena kot ob nedeljah. V nujnih primerih kličite Spl. ambulanto, Poljska pot 8, tel. št. 218. Opozarjamo, da je ob delavnikih zdravniška služba ves dan od 6. ure zjutraj do 7. ure zvečer istotam: na Spl. ambulanti (Poljska pot, bivša »Obutev«), tel. 218. V nujnih primerih se preko dneva obračajte ravnotako na štev. 218. Ambulante sprejemajo v dnevni in nočni službi vse bolnike in ne samo zavarovance za socialno zavarovanje.

Dežurno zdravniško službo na območju Ljudskega odbora mestne občine Jesenice ima od 6. do 13. marca 1953 dr. August Tancar. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče v Kranju

Sobota, 7. marca ob 16. uri: N. Krasna, »Draga Ruth!«. — Zaključeno za šole.

Nedelja, 8. marca ob 16. uri: Bratko Kreft, »Krajnski komedijanti«. — Izven.

Torek, 10. marca ob 20. uri: **Maksim Gorki, »Na dnu«. — Premiera. — Izven.**

Četrtek, 12. marca ob 20. uri: Maksim Gorki, »Na dnu«. — Zaključeno za AFŽ.

Petek, 13. marca ob 20. uri: Maksim Gorki, »Na dnu«. — Red A in Izven.

Nedelja, 15. marca ob 16. uri: Pavel Golia, »Snegulječica. Izven.

KUD »Storžič«, Kokrica

V nedeljo, 8. marca ob 16. uri ponovi veseloigro: Nestroj, »Utopljenec«.

KINO

Domžale: do 8. angl. film »Čarobna temnica«; 11. in 12. francoski film »Slavčki v kletki«; 13. do 15. ameriški film »Tarzan med lovci«.

Mestni kino »Radio«, Jesenice: 6. do 9. marca ameriški barvni film »Trije kavalirji«. Predstave v soboto in nedeljo ob 16., 18. in 20. uri, v petek in ponedeljek ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 10. uri matineja. Od 10. do 12. marca angleški film »Mala balerina«. Predstave ob 18. in 20. uri.

Kino Koroška Bela: 6. do 8. marca angleški film »Fany«. Predstave v petek in soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 15. in 17. uri, dopoldne ob 10. uri matineja istega filma.

Kino »Plavž«, Jesenice: 6. do 8. marca ameriški film »Zmajevo seme« I. del. Predstave v petek in soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo ob 10. uri dopoldne matineja istega filma. Od 9. do 11. marca ameriški film »Zmajevo seme« II. del. Predstave v ponedeljek ob 20. uri, v torek in sredo ob 18. in 20. uri.

Mestni kino »Partizan«, Šk. Loka: do 8. marca amer. film »Zmaga nad temo«; 13. do 15. jugosl. film »Deček Mita«.

Kino »Storžič«, Kranj: do 8. marca angl. barvni film »Knjiga o džungli«. V nedeljo, 8. marca **matineji:** ob 8. »Knjiga o džungli, ob 10. uri »Nočni taksi«, ob 13.30 uri »Brzojav na zapad«. Zvečer ob 21. uri premiera italijanskega filma »Nočni taksi«.

Kino »Svoboda«, Stražišče: do 8. marca amer. film »Pot v Utopijo«. Predstave v petek ob 19. uri, v soboto ob 18. uri. Ostale napovedane predstave odpadejo. V nedeljo predstave ob 15., 17. in 19. uri, dopoldne matineji ob 8.30 uri »Nočni taksi«, ob 10. uri »Knjiga o džungli«. V nedeljo ob 21. uri »Knjiga o džungli«.

Kino Zadružnik, Primskovo: 6. do 8. marca amer. film »Brzojav na zapad«. Predstave v petek in soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

MALI OGLASI

Brzoparilnik (100 l) in tricikelj v dobrem stanju, prodam. Lokar, Primskovo 141.

Prodam lepo, veliko nadpostelno sliko. Stražišče 327.

Hladilnik na vodo ali led, težak 200 kg, prodam zelo poceni. Naslov v upravi lista.

Preklic. — Marija Boltar, Kranj, Zlato polje, obžalujem in preklicujem vse žaljivke, izrečene o Bernardu Biteznik u in se mu zahvaljujem, da je odstopil od nadaljnje tožbe.

Prodam novo prevozno sadno **škropilnico** in **reporeznico.** Naslov v upravi lista.

Priložnostni zaslužek nudimo osebam (upokojencem, študentom in drugim), ki bi bile pripravljene sodelovati pri popisu prebivalstva v času od 1. do 3. aprila 1953 na področju mestne občine Kranj. Prijave oddati na mestni občini, soba št. 10.

Prodam dobro ohranjen **klavir.** Naslov v upravi lista.

RAZGLAS

Opozarjamo vse lastnike motornih vozil, ki imajo stalno prebivališče oz. sedež na področju OLO Kranj, da bo oddelek za notranje zadeve OLO Kranj vršil redno letno registracijo motornih vozil v času od 9. do 24. marca 1953 in sicer po naslednjem vrstnem redu:

9. 3. 1953 črka A in B
10. 3. 1953 črka C, Č, D in E
11. 3. 1953 črka F in G
12. 3. 1953 črka H, I in J
13. 3. 1953 črka K in L
16. 3. 1953 črka K in L
17. 3. 1953 črka M
18. 3. 1953 črka N in O
19. 3. 1953 črka P in R
20. 3. 1953 črka P in R
23. 3. 1953 črka S
24. 3. 1953 črka Š in T
25. 3. 1953 črka U, V in Ž
26. 3. 1953 črka Z

in vsak dan od 13. do 17.30 ure za Sindikalnim domom na Trgu žmage v Kranju.

Prijavo za registracijo je treba vložiti na posebnem obrazcu, ki se dobi na tukajšnjem oddelku, soba štev. 21. Za registracijo se plača taksa po tar. štev. 1 in 7 ZOT (30 in 150 din), za tehnični pregled pa po tar. štev. 45 ZOT (800 din). Takse za registracijo (po tar. štev. 17 in 45 ZOT) ne plačajo ponovno vozila, ki so bila registrirana v času od 1. januarja do 9. marca 1953, vendar morajo tudi za ta vozila vložiti lastniki prijavo za registracijo in jih pripeljati na tehnični pregled. Takse za redno letno registracijo ne plačajo uradi in ustanove, ki so po ZOT takse prosti.

Za leto 1953 bodo registrirana samo tista vozila, za katera bo tehnična komisija ugotovila, da so sposobna za promet. Opozarjamo, da bo komisija posvečala posebno pozornost brezhibnosti gibalnega mehanizma, zavoram, reflektorjem in sprednjim ter zadnim signalnim lučem. Sprednje steklo (vetrobran) mora biti iz Sekurit ali Triplex stekla. Prav tako morajo biti vozila brezpogojno opremljena s smernimi kazali (dobe se pri Slovenija avto Ljubljana). Prikolice morajo imeti poleg ročnih tudi avtomatske zavore.

Po 31. marcu 1953 ne bo smelo voziti v javnem cestnem prometu nobeno motorno vozilo ali prikolica, za katero ni podaljšana veljavnost prometnega dovoljenja za leto 1953.

Gornji razpored registracije ne velja za cestne traktorje in traktorske prikolice. Čas in pogoji za registracijo teh bodo naknadno objavljeni v »Glasu Gorenjske«.

OLO Kranj
oddelek za notranje zadeve

OBJAVA

Občinski odbor AFŽ Žirovnica priredi v soboto, 7. t. m. na čast mednarodnemu prazniku žena pogostitev žena in mater padlih borcev v domu »Partizana« v Žirovnici. Hkrati bo slovesen začetek kuharskega tečaja.

STEV. 10. — LETO VI.
Kranj dne 7. marca 1953
Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik. — Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T« - 127

Izhaja vsako soboto

Letna naročnina	400 din
Polletna »	200 din
Četrtletna »	100 din
Mesečna »	35 din
Posamezna številka	8 din